

1982/83:164

Torsdagen den 2 juni em.

Kl. 19.30

Förhandlingarna leddes till en början av tredje vice talmannen.

7 § Den ekonomiska politiken, m. m. (forts. från prot. 163)

Fortsattes överläggningen om finansutskottets betänkande 1982/83:50, skatteutskottets betänkande 1982/83:55, arbetsmarknadsutskottets betänkande 1982/83:30, civilutskottets betänkande 1982/83:33, utbildningsutskottets betänkande 1982/83:36 och kulturutskottets betänkande 1982/83:34.

Anf. 54 ULF ADELSON (m) replik:

Herr talman! Jag hade i och för sig inte tänkt ta upp denna utrikespolitiska diskussion, men jag vill när det gäller Carl Bildts resa säga följande. Avgörande för mig är vad som sägs. Jag har ingen invändning mot Carl Bildts resor till olika länder. Regeringen kan inte på någon enda punkt påvisa att Carl Bildt sagt något olämpligt. Någon invändning mot resor kan det då inte heller rimligen finnas. I detta avseende är också rapporterna från ambassaden i Washington helt klarläggande. Icke en stavelse i det Carl Bildt har sagt har varit olämpligt. Det ligger enligt min åsikt i Sveriges intresse att lyssna till alla och att till alla också säga vad vi har att framföra.

Vad debatten i dag gäller är inte Carl Bildts resa, utan regeringens reaktion på denna. Oberoende av vad man tycker om Carl Bildts resa står denna regeringens reaktion i strid med fundamentala principer i en rättsstat som vår.

Låt mig därefter, herr talman, övergå till det som debatten i dag skall gälla. Jag bortser nu från alla Olof Palmes orimliga överdrifter, t. ex. att framställa oss som mörksens män och kvinnor. Jag försöker i stället diskutera i sak.

Vi vill ha en god sjukvård för alla, och vi vill ha en god skola för alla. Det är inte detta debatten gäller. Olof Palme försöker skämta bort vår ståndpunkt genom att hänvisa till Adolf Fredrik och säga att den frågan kan avgöras genom förhandlingar oss emellan. Då bortser statsministern från den fundamentala rättighet vi anser det vara att föräldrar har möjlighet att välja

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

och påverka vilken utbildning deras barn skall ha. På samma sätt är City Akuten ett uttryck för den fundamentala rätten att fritt kunna välja läkare. Det har ingenting att göra med svag eller stark, utan det handlar om friheten att både få etablera sig och ha ett alternativ. Här finns det en ideologisk skillnad. Sådana måste få finnas utan att vi för den skull skall ta heder och ära av varandras motiv.

Jag har dessutom en känsla av att Olof Palme inte är någon bra förhandlingspartner när det gäller Adolf Fredriks skola. Jag tror att Olof Palme redan har skrivit på en petition, vilket dock inte tycks ha påverkat John-Olle och hans kolleger i Stadshuset. Jag är således inte säker på att det skulle bli någon bra uppgörelse, men det är en detalj för sig.

Det mentalvårdsbidrag som vi här talar om är icke öronmärkt. Vårt förslag att minska detta bidrag syftar till att minska likviditeten hos landstingen. Mentalvårdsbidraget är det enda generella bidrag som går till landstingen och som man kan minska, om man bortser från skatteutjämningsbidraget. Men en sänkning av skatteutjämningsbidraget skulle inte drabba de verkligt rika länen, som exempelvis Stockholms läns landsting. Det är därför som vi har valt mentalvårdsbidraget. Vårt förslag har alltså inte ett spår med att vi skulle vilja dra ner på mentalvården att göra, utan det handlar om att vi vill minska likviditeten hos landstingen genom att skära ned statsbidragen. Endera känner Olof Palme till detta, och då är angreppet mot oss föga snyggt, eller också är han okunnig om att det är på det här sättet som detta kommunala bidrag fungerar. Jag vet inte om det är bättre.

Vi har, herr talman, ett ideologiskt utmejslat alternativ till den socialdemokrati som anser att all service skall ske genom den offentliga sektorn. Vi vill öppna detta fält också för andra, så att det blir konkurrens. Det skall dock alltid finnas en grundtrygghet i botten.

Vi har också ett alternativ så till vida att vi vill spara på de offentliga utgifterna, statens och kommunernas utgifter. Vi anser att vår generation skall försöka betala sina räkningar. Vi menar att det är solidaritet – med morgondagens svenskar, med våra barn och barnbarn. Det är en solidaritet som är lika viktig som någon annan. Det är inte, som för socialdemokraterna, bara en fråga om att vara solidarisk med dagens väljare. Man måste också vara solidarisk med dem som kommer efteråt och som skall betala dagens väljares utsvävningar.

Socialdemokraterna tycks vara stolta. Men nu skall vi göra en slutsummering av den utsträckta handens år. Då är ni stolta över att ni har devalverat. Ni är också stolta över er kamp mot arbetslösheten, trots att den är högre än vad den var för ett år sedan. Ni är stolta över att inflationen har fördubblats jämfört med vad som kunde ha skett, om man bara fortsatt i den gamla regeringens fotspår. Ni är stolta över att statens och kommunernas utgifter har ökat med 60 miljarder. Ni är stolta över att budgetunderskottet har ökat med 15 miljarder. Ni är stolta över att skatterna har höjts med nästan 13 miljarder. Ni är stolta över att reallönerna sjunker med 2–3 %. Och ni är stolta över att utlandsskulden i ett svep har ökat med 13 miljarder.

Jag är inte så alldeles säker på att svenska folket är lika stolt när det en gång

kommer att inse hela vidden av detta. Den räkningens dag kommer, om än det dröjer något.

Får jag sedan, herr talman, ta en stor risk. Olof Palme brukar normalt sett när han har sista ordet inte dra sig för att utsätta sina politiska motståndare för rejäla råsopar. Men jag tar ändå risken att säga att det tror jag inte Olof Palme gör i dag, utan jag vill avsluta mitt sista inlägg i den här debatten med att tillönska statsministern en lugn och skön sommar i det Sverige – detta är vi alla överens om – vi alla älskar.

Nr 164

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

Anf. 55 THORBJÖRN FÄLLDIN (c) replik:

Herr talman! När vi gick över Riksbron, säger Olof Palme, kunde vi notera att arbetslösheten var uppe i 176 000. Och sedan försöker Olof Palme tillskriva den nuvarande regeringen äran av att siffrorna för den månad det var fråga om när den gick över Riksbron sjönk med 50 000! Var och en inser ju att denna sänkning av arbetslösheten med 50 000 personer var ett resultat av den förstärkning av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna som vi hade satt in under sommaren.

Det går inte att komma förbi sådana här realiteter. Olof Palme! Det går inte heller att komma förbi att arbetslösheten därefter har legat kvar på denna höga nivå.

Det skulle aldrig falla mig in att använda detta hutlösa sätt att argumentera, som Olof Palme och andra socialdemokrater använder sig av. Det finns naturligtvis ett samband med den internationella utvecklingen. För ett land som Sverige finns det ett samband med arbetslöshetssituationen ute i världen.

Nej, om vi skall börja hårdra diskussioner om vem som har gjort vad som är möjligt att göra åt arbetslösheten i olika skeden, så finns det skäl att påminna Olof Palme om att den regering han ledde i början av 1970-talet kunde ståta med högre arbetslöshet än vad man hade i omvärlden. Detta är ett faktum som gäller än i dag.

Det är ingen ny politik från vår sida att satsa på arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Jag har nyss redogjort för det. Men vad vi kritiserar är den ensidiga satsningen på AMS-åtgärder.

Detta är i grunden, Olof Palme, en passiv sysselsättningspolitik. Ni har, vilket jag har påvisat i mitt huvudanförande, inte gjort någonting för att förbättra de små och medelstora företagens villkor – den grupp av företag som är så avgörande viktig för att sysselsättningen skall kunna hävdas. Vad har ni att peka på när det gäller de regionalpolitiska insatserna sedan ni trädde till? Vad har ni att peka på när det gäller t. ex. glesbygdstödet? Nej, de frågorna försöker ni lösa genom att öka flyttningsstödet. Detta ökade ni kraftigt, men de regionalpolitiska insatserna har fått ligga stilla.

Sedan till det här om reallönehöjningarna. Ingen som följde förra årets valrörelse kunde undgå att märka att i praktiskt taget varje tal som en socialdemokrat, inkl. Olof Palme, höll under denna valrörelse fanns ett betydande utrymme för angrepp på den dåvarande regeringen för att reallönerna hade utholkats si och så mycket sedan 1976. Jag vågar påståendet

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

att det inte fanns ett anförande där inte detta var ett väsentligt inslag. Ingen kan därmed heller komma till annat resultat än att socialdemokraterna då förmedlade ett intryck till var och en som lyssnade, att bara man fick en ny regering skulle denna utveckling med sjunkande reallöner komma att förändras. Och det intrycket kan naturligtvis inte suddas ut av att Olof Palme försöker frita sig från sådant, som av de flesta måste ha uppfattats som löften, genom en formulering av den typ han läste upp här i talarstolen. Det lär ingen komma ifrån.

Herr talman! Kvar står efter denna debatt, att den nuvarande regeringen inte har ett samlat grepp om den ekonomiska politiken och dess utformning, att den nuvarande regeringen icke har en majoritet i det avseendet för sina förslag här i kammaren. Om denna sommar och den vila och rekreation som jag också unnar regeringens ledamöter kan leda till att regeringen, dess ledamöter och socialdemokratin kommer på bättre tankar vet jag inte, men jag hoppas för nationens skull att så skall ske.

Anf. 56 OLA ULLSTEN (fp) replik:

Herr talman! Olof Palme har i dag tagit på sig sin landsfaderliga kostym, låt vara litet opressad. Han vill samla nationen. Handen är fortsatt utsträckt, säger han, framför allt till mittenpartierna. Det är bra, herr statsminister. Vi är också för samförstånd. Problemen för Sverige är många. Tar vi itu med dem tillsammans kanske lösningarna blir bättre, och kanske de då kommer att passa fler.

Men så var det återigen detta med skillnaden mellan ord och gärningar. Jag har visat hur illa vallöftena stämmer med den politik som faktiskt har förts. Jag har letat med ljus och lykta, men jag kan inte finna att man på någon enda punkt förvarnade väljarna om vad de faktiskt hade att vänta sig. Aldrig sade ni t. ex. att så fort ni kom in i kanslihuset skulle reallönerna sänkas med 3 à 4 % på ett enda år. Aldrig sade ni att kostnaderna för barnfamiljerna skulle stiga med 4 000–5 000. Aldrig sade ni att priserna måste höjas rejält innan de kan sänkas, eller att pensionärerna skulle få betala för en 16-procentig devalvering eller att arbetslösheten skulle fortsätta att stiga, eller i varje fall inte sjunka.

Det är likadant med talet om att ni vill föra en politik som tar hänsyn till mittenpartiernas krav på olika områden. Hela er politik är nämligen upplagd på ett helt annat sätt: Ni anpassar er till vpk. Om man undantar detta med ubåtspengarna – där det f. ö. inte handlade om en tidigareläggning av oljeskattehöjningen, sett ur regeringens synpunkt, utan om en senareläggning – är det faktiskt bara kommunisterna som ni har gjort upp med.

Ni säger att ni anar en samsyn på budgetpolitiken mellan regeringen och mittenpartierna. Men det enda som hänt på detta område är att ni har gjort upp med kommunisterna om att höja utgifterna utöver vad ni själva t. o. m. tyckte var rimligt. Våra besparingsförslag refuserar ni, men vpk:s utgiftsökningsförslag accepterar ni.

Ni säger att ni ser beröringspunkter mellan oss och er också när det gäller skattepolitiken. I fråga om marginalskatteformen är det sant. Men där är ju

det mest typiska att ni springer ifrån den, bit för bit, varenda gång ni tar upp den. För det första är ni desto mer beredvilliga att följa LO:s krav, som ju alla går ut på att det var fel att sänka marginalskatterna och att genomföra någon skattereform över huvud taget. Statsministern vill i dag inte ens ta avstånd från LO:s krav att andra steget i skattereformen skall skjutas upp. För det andra är det enda partiet här i riksdagen som ni har visat något tillmötesgående på skattepolitikens område just vpk igen. Statsministern sade själv på en facklig kongress att en höjning av arbetsgivaravgifterna skulle motverka regeringens ekonomiska strategi att stärka näringslivets konkurrenskraft och därmed sysselsättningen. Nästa vecka höjer ni arbetsgivaravgifterna med hjälp av vpk. Mittenpartiernas vädjan om att ni skall ta det lugnt med nya pålagor på företagen avvisar ni. Vpk:s krav på att företagen skall mjölkas ytterligare ställer ni upp på desto villigare.

Det konstigaste enligt min mening är trots allt att ni tror att den här höjningen är ett sätt att bekämpa arbetslösheten. Utan att ha några siffror skulle jag faktiskt vilja ifrågasätta om inte den kostnadsstegring som arbetsgivaravgiftshöjningen leder till för näringslivet, staten och kommunerna gör att antalet människor som stängs ute från den vanliga arbetsmarknaden blir större än antalet människor som kan få AMS-jobb med hjälp av de pengar som staten tar in genom att höja arbetsgivaravgifterna.

Mot den bakgrunden vill jag sluta med att säga till Olof Palme, att om det är så att ni faktiskt menar allvar med att ni vill ha mittenpartiernas stöd, då måste ni också lyssna litet på vad vi säger. Att i dagens läge, med rekordartat stort budgetunderskott och med rekordhöga skatter, försöka skapa jobb genom att höja skatterna ytterligare går inte. Det leder bara till minskad köpkraft hos människorna, mindre förmåga till nyanställningar hos företagen och krav på ytterligare AMS-insatser, som i sin tur kräver ytterligare skattehöjningar i en enda ond cirkel.

Se här, jag sträcker ut handen till herrar Fälldin och Ullsten, säger Olof Palme och låter handen peka på Lars Werner.

Men, herr talman, till sist vill även jag önska statsministern en glad sommar. Jag hoppas att vi skall få det trivsamt på Gotland, och jag hoppas att statsministern inte tar alltför mycket intryck av Valdemar Atterdag.

Anf. 57 LARS WERNER (vpk) replik:

Herr talman! Tack, snälla Ola Ullsten, för allt tillmötesgående som folkpartiet anser att regeringen har visat oss på skattepolitikens område! Men vi är inte överens om den värderingen. Det är alldeles för litet av tillmötesgående.

Vi har i dag fört en debatt om arbetslösheten, en debatt om vilka som har lovat vad. Vi har fört en debatt om arbetslöshetens omfattning och konstaterat att antalet arbetslösa är större än för ett år sedan. Låt mig bara sammanfattningsvis säga att vi är mycket medvetna om att regeringen har satsat stora summor på kortsiktiga arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Ingen behöver upplysa oss om att så är fallet, eftersom vi här i riksdagen har röstat på regeringens förslag om dessa insatser.

Men vad vi kritiserar regeringen för är avsaknaden av en samlad och framför allt långsiktig plan för att minska arbetslösheten. Det är något märkligt att regeringen kan lägga fram förslag om långsiktiga åtgärder på en rad andra områden, t. ex. förslag om att sänka skatten för högavlönade, men vägra att arbeta för liknande beslut när det gäller sysselsättningen. Det går inte att komma och säga att det inte finns pengar för att minska arbetslösheten, för det är inte sant. Det finns pengar. Men regeringen är uppenbarligen i dag mera intresserad av att få stöd av mittenpartierna för att få igenom de stora skattesänkningarna. Varför är det så?

I valrörelsen sade man från socialdemokratiskt håll att man ville föra en rättvis fördelningspolitik. Men vilka slags fördelningspolitiska överväganden har lett er fram till slutsatsen att den mest angelägna skattepolitiska åtgärden i dag är att sänka skatterna för höginkomsttagarna? Anser ni att det är de grupperna som har drabbats hårdast av den borgerliga politiken under sex år och av krisen? Anser ni att dessa grupper har det så dåligt ställt att just de måste få flera tusen kronor i skattelättnad, medan låg- och medelinkomsttagarna får litet eller ingenting alls?

Det är detta vi reagerar emot. Det är här vi vill ha en annan politik.

Vi har föreslagit att man skall införa en värnskatt – det har också SSU gjort – för att skapa ökad sysselsättning.

Vi anser att det är mycket viktigare att sänka arbetslösheten än att sänka skatterna för vissa grupper. Vi har sagt att en omsättningsskatt på aktiehandeln redan under årets första fyra månader skulle ha gett statskassan omkring 3 à 3,5 miljarder kronor. Det skulle räcka ganska långt i kampen mot arbetslösheten, och det skulle lösa en rad av de problem som regeringen har i dag.

Jag vill fråga statsministern: Varför är det viktigare för regeringen att sänka skatterna för vissa grupper än att sänka arbetslösheten, eller för att vända på det: Varför är det mer angeläget att använda 3,5 miljarder kronor till vissa privilegierade grupper än att sänka arbetslösheten för andra grupper?

Till sist, herr talman: De borgerliga partierna visar ingen förståelse för behovet av kraftfulla insatser mot arbetslösheten, därför att de vägrar att inse att de sociala och ekonomiska orättvisorna måste brytas. Deras linje är att löntagarna ensamma – det var huvudlinjen under sex års regerande – skall bära krisens bördor. Det är därför de borgerliga partierna i dag kräver stora nedskärningar inom den gemensamma sektorn och fortsatt urholkning av den sociala grundtryggheten. Många människor ställer sig naturligtvis frågande inför regeringens ständiga, nästan desperata inviter till de borgerliga partierna om samarbete. Vad finns det för någonting att samarbeta med de borgerliga partierna om i dag?

Det blev en vänsterseger i valet. Det finns en arbetarmajoritet i riksdagen. Är det inte hög tid att använda den majoriteten för en ny politik – för arbete, social trygghet och rättvisa? En sådan politik kan man aldrig föra tillsammans med ett eller flera borgerliga partier. Det tycker jag att de olika turerna under de senaste månaderna har visat.

Till allra sist, herr talman: I den allmänna yran om att önska varandra lycka till inför ledigheten vill jag säga till regeringen: Ta gärna en hygglig semester, men jobba och slit för att få ned arbetslösheten och fundera samtidigt över om det inte är nödvändigt att få till stånd en annan skattepolitisk överenskommelse, med en rättvis fördelningspolitisk profil, än den som ni träffat med mittenpartierna.

Nr 164

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

Anf. 58 Statsminister OLOF PALME:

Herr talman! Ulf Adelsohn var litet orolig för att jag skulle utdela rallarsvingar. Det känner jag inget behov av att göra. Jag vill närmast uttrycka ett stillsamt beklagande över Ulf Adelsohns situation.

Så här sade Thorbjörn Fälldin i debatten: Det var olämpligt och felaktigt av en ledamot av ubåtskommissionen att ett par dagar efter det att Sverige lämnat skarpast möjliga protestnot till den ena supermakten träffa företrädare för den andra supermaktens underrättelsetjänst. Om detta var Ola Ullsten och jag helt eniga. Det finns alltså en massiv enighet i riksdagen, med undantag av moderaterna, på den punkten.

Jag gav Ulf Adelsohn lättast möjliga väg ut genom att säga: Skulle inte herr Adelsohn kunna uttrycka någon förståelse för att alla vi andra har denna ståndpunkt? Men det vågade han inte. Jag såg ju bisvärmen omkring honom, när han fick frågan, av alla de mer vildsinta ungmoderaterna. Jag tror att innerst inne hade väl Ulf Adelsohn velat komma ur det här, för han begriper mycket väl att det var utomordentligt olämpligt.

Det är ett bekymmer med moderaterna. I valrörelsen stack ni kniven i ryggen på Thorbjörn Fälldin genom att säga att han inte brydde sig om ubåtsfaran, vilket var väldigt orättfärdigt. Ni stack kniven i ryggen på Ola Ullsten genom att säga att han höll på att sälja ut svenska intressen till Sovjetunionen i samband med mittlinjeförhandlingarna. Jag var inte inblandad. Det var två ganska skamlösa partitaktiska påhopp på era borgerliga bröder som båda hade den innebörden att de kunde försvaga tilltron till Sveriges säkerhetspolitik och till vår vilja att försvara den.

Nu är ni ute på samma väg i de här frågorna. Det finns många exempel på detta. Det här har inte varit Ulf Adelsohns specialområde. Han är hårt pressad av dem som vill bryta enigheten om utrikespolitiken och utnyttjar varje taktisk möjlighet som finns och som också, som vi befarar, vill förändra innebörden av säkerhetspolitiken.

Jag skulle vilja råda Ulf Adelsohn inför sommaren: Just i utrikespolitiken är det viktigt att ta ledningen för sitt parti för att få ordning på de här vildtupporna av olika slag. Det är en förutsättning för att moderaterna skall kunna vara med i en bredare gemenskap kring vakthållning om en fast och konsekvent svensk neutralitetspolitik. Vi kan aldrig svika ansvaret för landet. Jag är glad att trots all oenighet i övrigt finns här enighet mellan centerpartiet, folkpartiet och socialdemokraterna. På den punkten är vi överens, och på den punkten behöver vi inte tala om utsträckta händer, för det ligger i blodet hos oss. Det är en gammal fin svensk tradition som jag är övertygad om att dessa tre partier tänker fullfölja.

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

Till Thorbjörn Fälldin vill jag säga, att om vi påpekade att reallönerna hade sjunkit under den borgerliga tiden, innebar det inte ett löfte om ökade reallöner. Det var ett stillsamt påpekande. Men vi visste att ekonomin var mycket dålig, så vi lovade inga ökade reallöner. Vi hoppas att det skall bli förbättringar så småningom.

När det gäller arbetsmarknadspolitiken tog ni inte till vara de möjligheter som finns för att pressa ner arbetslösheten. Hade Thorbjörn Fälldin satsat lika hårt på åtgärder mot arbetslösheten för ett år sedan som vi gör i dag, hade antalet arbetslösa då varit 30 000 personer lägre. Det var detta vi angrep honom för. Men jag är glad och berömmar Thorbjörn Fälldin för att han nu ställer upp för en konstruktiv arbetsmarknadspolitik.

Till Ola Ullsten vill jag säga att vi var ju överens om att vi skulle höja arbetsgivaravgiften med 2 %. Det kan inte vara så fasligt. Det ingick ju i skatteöverenskommelsen.

Sedan klagar Ola Ullsten på min kostymering. Jag måste säga att det är den enda sakligt grundade ståndpunkt som Ola Ullsten har framfört här i dag. Jag skulle vilja svara med att säga: Hellre litet för skrynklig än alltför pressad! Detta gäller många av livets skiften.

Åter till Ulf Adelsohn. Det jag reagerar mot är att när vi kritiserar er politik, vågar inte Ulf Adelsohn försvara den utan smiter undan med vackra ord om Adolf Fredrik. Ni vill skära bort de 2,5 miljarder som landstingen har fått för mentalvården, därför att landstingen tog över mentalvården. Det är ett avtal som slutits av den förra moderata sjukvårdsministern Elisabet Holm. Det drabbar naturligtvis många. Man kan inte tala så mycket om valfrihet när det gäller de psykiskt sjuka. De har inga stora privatkassor, utan de är beroende av att vi ställer upp. Då faller hela ideologin till korta. Det låter så vackert när ni säger att ni skall sänka arbetsgivaravgiften eller ta av arbetsmarknadspolitiska medel för att ge 7 miljoner till de handikappade. Det var 1 000 människor som fick bidrag för att skräddarsy arbetsplatser så att de handikappade skulle kunna vara med i arbetslivet. Det var 3 000 som fick hjälpmedel, en del mycket avancerade, t. ex. en travers för att lyfta en handikappad direkt från bilen in i hans arbetsplats. Ofta var det enkla ting som behövdes, såsom anpassade stolar och telefoner med förstärkare. Det var 1 200 som fick bilen anpassad så att de kunde ta sig till jobbet och därmed bli fullvärdiga medborgare, det var 852 som fick bidrag till arbetsbiträden, exempelvis så att en synskadad några gånger om dagen får hjälp med att sätta i gång sin maskin resp. stänga av den.

Men ni säger: Det skall bort i princip. Det är bättre att vi sänker arbetsgivaravgiften. Det är frihet. Men för den svårt handikappade betyder friheten andra människors solidaritet som en rättighet. Det glömmar ni dock så lätt i er yra.

Annars tror jag att vad som av dagens debatt kanske kommer att leva kvar länge blir ett ordstäv efter Ulf Adelsohn: "Det var inget att skryta med, sa Ulf Adelsohn om sex borgerliga regeringsår." Det uttalandet blir ett monument, varaktigare än kopparn över de sex åren, uttalat av ledaren för det största borgerliga partiet: "Det var inget att skryta med." Det är väl inte så konstigt

om ni förlorar valet under sådana premisser, ifall det var det ni tyckte.

Det tråkiga för er är att vi har gjort vissa framsteg sedan i höstas, men det verkar som om herrarna ingenting har lärt, utan det är bara fortsatt jämmer och elände, allting är dåligt. Det finns ingen framtidstro, inget hopp, utan allting i samhället går fel. I den situationen får vi väl inte göra annat än fortsätta vårt arbete och göra det färdigt. Jag är alltid beredd att resonera med er. Men för att skapa en framtidstro i landet och lyfta landet ur krisen – ni har talat så mycket om vila – bör man tänka på att det nu inte bara är vi som flyttar till ett nytt hus. Ut från skolan går ungdomar, ut i våren och friheten. Vad de vill ha är jobb. Och vad de vill ha är fred. Det skall vi syssla med som politiker. Vi skall försöka skapa arbete och trygghet och verka för freden. Sedan kan vi vila oss emellanåt.

Men från all jämmer och allt elände: Gack ut och insup vår luften! Tänk på att det är sommar! Tänk på att det finns ungdomar som tror på framtiden! Lyssna på dem! Lyssna på möjligheterna och tänk på att det ändå går att av detta vårt mycket fina land återigen göra en modell för världen!

Lyft er ur er jämmer och se med förtröstan mot framtiden!

Tredje vice talmannen anmälde att Ulf Adelsohn anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 59 SONJA REMBO (m):

Herr talman! Får jag, medan statsministern fortfarande är kvar i kammaren, börja med att tala om att han är litet "fel ute" när han försöker måla ut moderaterna som de stora sociala nedrustarna, som är brutala mot de handikappade och som inte lämnar bidrag till arbetshjälpmedel och inte ställer upp. Det var ett olyckligt exempel statsministern tog. Vi har nämligen inte prutat på det anslaget.

Så går jag över till mitt anförande.

När den socialdemokratiska regeringen trädde till i höstas bar den i bagaget med sig sina väljares högt ställda förväntningar på att den skulle kunna lösa problemen på arbetsmarknaden. Under sex års opposition och en ständigt återkommande kritik mot de borgerliga partierna för att de skulle ha drivit en arbetslöshetsskapande politik hade dessa förväntningar byggts upp till en mycket hög nivå. Det har nu gått ett riksdagsår, och regeringen har haft tillfälle att lägga fast den politik som kommer att bli avgörande för utvecklingen under de närmaste åren. Då undrar man: Vilka är förutsättningarna för att väljarnas förväntningar skall kunna infrias? Det går lätt att konstatera att början har blivit dålig. Antalet personer utanför arbetsmarknaden är högre än någonsin.

Regeringens arbetsmarknadspolitik följer samma mönster som socialdemokratisk arbetsmarknadspolitik följt sedan början av 1950-talet. Den lanserades under en period med hög tillväxt, med ett expanderande näringsliv och brist på arbetskraft. Arbetsmarknadspolitik i kombination med den solidariska lönepolitik som Landsorganisationen har bedrivit befrämjade rörligheten på arbetsmarknaden och medverkade till en nödvän-

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

dig strukturomvandling av näringslivet. Det fanns då också fortfarande möjligheter att medge en viss expansion av den offentliga sektorn. Det var en politik avsedd för de förhållanden som då rådde.

Den snabba strukturomvandlingen ledde emellertid också till sociala problem, och vi fick en reaktion mot "flyttlasspolitiken". Kostnaderna började utvecklas på ett sådant sätt att vi förlorade konkurrenskraft, och därmed började vi också få problem på arbetsmarknaden. Nu var det rätten till arbete som blev central för den fortsatta arbetsmarknadspolitiken. Från att ha varit rörlig blev nu arbetsmarknaden alltmer orörlig. Trots att rörlighet var en förutsättning för den solidariska lönepolitiken, medförde den stagnerande arbetsmarknaden emellertid inte en omprövning av den solidariska lönepolitiken. Den kombinerades i stället med låglönesatsningar. Härtill fick vi en omfattande arbetsmarknadslagstiftning, som medverkade till trögrörligheten.

Situationen är nu en helt annan än den var då principerna för arbetsmarknadspolitiken lades fast. Vi befinner oss i en global ekonomisk kris. Sveriges problem har försvårats jämfört med de flesta andra länders i industrivärlden. Inte bara enstaka företag slås i dag ut, utan hela branscher. Orsakerna har beskrivits tidigare i debatten och i många av de debatter vi har fört här under den gångna vintern. Bristande lönsamhet och konkurrenskraft till följd av alltför stora pålagor på företag och enskilda, en alltför stor offentlig skattefinansierad sektor, bristande förmåga att anpassa utgifterna till inkomsterna.

En starkt bidragande orsak till våra problem är de s. k. offensiva satsningar som gjorts för att "rädda jobben". Nödvändiga strukturförändringar har förhindrats med hjälp av mycket stora tillskott av skattemedel. De jobb som inte har "räddats" med hjälp av subventioner till olönsamma storindustrier har "räddats" med hjälp av arbetsmarknadspolitiska insatser via AMS och genom utbyggnad av den redan alltför stora offentliga sektorn.

Jag frågade arbetsmarknadsministern för en tid sedan här i kammaren hur mycket som egentligen spenderas på arbetsmarknadspolitiska åtgärder under innevarande budgetår. Arbetsmarknadsministern kunde då inte ge ett entydigt svar. Under tiden har jag lyckats få fram siffror, som tyder på att beloppet uppgår till ca 19 000 milj. kr. Till detta skall då läggas industripolitiska åtgärder, och vi kommer upp i ca 35 000 milj. kr. för åtgärder som är ägnade att skapa sysselsättning.

För nästa budgetår närmar sig kostnaderna redan nu 20 000 milj. kr. enbart för sysselsättningspolitiska åtgärder.

Ur arbetsmarknadsministerns synpunkt är detta förmodligen siffror att yvas över.

För att finansiera denna miljardrullning har regeringen ökat skatter och avgifter på företag och enskilda. Nu öronmärks också skattehöjningar för att man skall få medel till mer arbetsmarknadspolitiska åtgärder. En sådan politik kan inte få annat resultat än att vår konkurrenskraft minskar ytterligare, därför att jobb på den öppna arbetsmarknaden slås ut, för att regeringen skall få medel att satsa på AMS-jobb. En sådan politik, herr

talman, leder inte bara till arbetslöshet, den leder till ekonomisk bankrutt.

Vi tyckte oss se en ljusning i kompletteringspropositionen, där regeringen gav intryck av att ha kommit till insikt om de negativa effekterna på sysselsättningen av höjda arbetsgivaravgifter. Arbetsmarknadsministern bekräftade detta i en interpellationsdebatt här i kammaren, där hon konstaterade att avgörande för sysselsättningsutvecklingen i ett längre perspektiv är att vi förmår att få ner och bibehålla pris- och kostnadsökningarna på den nivå som råder i våra viktigaste konkurrentländer.

Javisst! Men vad gör regeringen? Jo, den höjer arbetsgivaravgiften. Den höjer andra skatter på företagen. Dessa åtgärder leder till just det man försöker undvika, nämligen ökade priser, ökade kostnader och minskad konkurrenskraft. Denna inkonsekvens har varit utmärkande för regeringens politik. Rosornas krig rasar i regeringen. Under tiden försvåras Sveriges ekonomiska situation och därmed läget på arbetsmarknaden.

Kritiken ökar nu inom de egna leden, där man börjat upptäcka att den socialdemokratiska politiken inte leder till den utlovade minskningen av arbetslösheten – tvärtom, den är högre än någonsin. Högljudda krav ställs från de fackliga organisationerna på ännu större satsningar på arbetsmarknadspolitiska åtgärder, dvs. ännu större anslag av skattemedel, som skall finansieras med ännu högre skatter och pålagor, som skall tas från enskilda, privata och offentliga arbetsgivare.

För att dämpa kritiken från de egna leden ser sig regeringen tvingad till långtgående eftergifter till de fackliga organisationerna – avdragsrätt för fackföreningsavgifter, skattefrihet för fackliga stipendier och som kronan på verket införandet av löntagarfonder, som skall finansieras med ytterligare brandskattning av lönsamma delar av vårt näringsliv.

På en fråga i kammaren om följderna av höjda arbetsgivaravgifter konstaterade arbetsmarknadsministern att i den situation som främst kommuner och landsting nu befinner sig i skulle en höjning av arbetsgivaravgiften haft icke önskvärda effekter. Arbetsmarknadsministern kunde lagt till att en höjning av arbetsgivaravgiften har negativa effekter också på näringslivet, men det är talande att hon enbart nämnde de offentliga arbetsgivarna. Näringslivet ses uppenbarligen av arbetsmarknadsministern som en finansieringskälla för en ständigt ökande skattefinansierad offentlig sektor. Vad hon inte har upptäckt är att denna källa sinar.

Vad vi nu här i kammaren behandlar, herr talman, är ett betänkande som bygger på regeringens kompletteringsproposition. Utskottet har i sin behandling inte kunnat beakta konsekvenserna på arbetsmarknaden av den höjning av arbetsgivaravgiften som socialdemokraterna nu står i begrepp att genomföra i samarbete med vpk. Enligt regeringens egen uppfattning leder höjda arbetsgivaravgifter till minskad sysselsättning. Jag skulle vilja fråga arbetsmarknadsministern hur mycket arbetslösheten kommer att öka på grund av den nu föreslagna höjningen och hur regeringen har tänkt sig att landsting, kommuner och näringsliv skall klara denna nya belastning på sin ekonomi.

Nr 164

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

Herr talman! Det räcker inte med att i ord beskriva den utveckling man vill ha, att tala om nödvändigheten av konkurrenskraft och återtagna marknadsandelar, att tala om balans i ekonomi och sysselsättning. Man måste också föra en politik som leder till de målen. Den socialdemokratiska regeringen vill så gärna lösa sysselsättningsproblemen – dess politiska trovärdighet hänger på att de lyckas med det – men den för en politik som får negativa effekter på sysselsättningen. Den väg regeringen slagit in på kommer inte att uppfylla väljarnas förväntningar.

Arbetsmarknadspolitik kan aldrig ses isolerad från den ekonomiska politiken i stort. Det är endast genom att föra en ekonomisk politik som leder till tillväxt som målet arbete åt alla kan nås. Den konjunkturberoende arbetslösheten kan bara minskas i takt med en förbättrad ekonomisk utveckling i industriländerna och en omläggning av den ekonomiska politiken i Sverige. Arbetsmarknadspolitikens främsta uppgift är att utjämna konjunkturberoende förändringar i efterfrågan på arbetskraft.

Strukturarbetslösheten är svårare att komma till rätta med. Den politik som förts alltsedan andra hälften av 1960-talet har inneburit att problemen byggts in och permanentats i en föråldrad industriproduktion. Sysselsättningsskäl har fått motivera stora statliga åtaganden i olönsamma företag och har förhindrat en gradvis omställning till lönsamma och konkurrenskraftiga verksamheter. Garantier om full sysselsättning från riksdag och regering har befriat arbetsmarknadens parter från ansvaret för lönekostnadsutvecklingen. Människor har bundits i sysselsättning, vars existens inte beror på marknadens efterfrågan utan på politiska beslut om fortsatta subventioner.

Den ekonomiska politiken måste i grunden läggas om så att strukturuomvandlingen underlättas och nya arbetsmarknader öppnas. Arbetsmarknadspolitik kan medverka i en sådan utveckling genom att inriktas så att den blir ett effektivt stöd för en snabb strukturuomvandling och så att den underlättar marknadsekonomis möjligheter att fungera. Insatserna måste underlätta geografisk och yrkesmässig rörlighet. Lönebildningen måste anpassas till olika företags och branschers ekonomiska bärkraft. Staten måste minska pålagorna på näringslivet så att förutsättningar för en rimlig lönekostnadsutveckling skapas. Skattepolitiken är en viktig del av en sådan politik. För att på mest effektiva sätt ta vara på tillväxtmöjligheterna i den expansiva tjänste- och servicesektorn måste de offentliga servicemonopolen brytas upp och verksamheten öppnas för konkurrens och möjligheter till privata etableringar.

En sådan omläggning av politiken måste understödjas av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. För dessa ändamål behöver vi en effektiv arbetsförmedling, som snabbt förmedlar nya arbetstillfällen till arbetssökande. För att största möjliga effektivitet skall kunna uppnås anser vi att arbetsförmedlingsmonopolet måste brytas. Effektiviteten vid AMS kan tyvärr starkt ifrågasättas. AMS har växt oerhört snabbt och har nu ca 12 000 anställda samt omsätter i år 20 000 milj. kr. AMS har efter hand fått en rad nya arbetsuppgifter. Rapporter såväl från AMS internrevisorer som från

riksrevisionsverket, liksom den rapport som nyligen presenterats av riksdagens revisorer, visar att organisationen lider av en påtaglig växtvärk. Personalsituationen ger närmast intryck av att vara kaotisk.

Det kan inte vara lätt, herr talman, att i dag vara anställd vid AMS och försöka göra ett gott arbete, för situationen verkar vara mycket besvärlig. Jag beklagar till en del tjänstemännen där.

Herr talman! Riksdagen har det yttersta arbetsgivaransvaret för den statliga förvaltningen. Arbetsmarknadsläget är kritiskt, och det är ett oavvisligt krav att den organisation staten disponerar för att lösa problemen på arbetsmarknaden fungerar på effektivaste möjliga sätt. I reservation 3 hemställer vi därför att den sittande AMS-utredningen får direktiv att snabbutreda personalsituationen vid AMS.

I reservation nr 5 ställer sig moderaterna och centern gemensamt bakom de åtgärder som krävs för att ungdomarna skall ges reella möjligheter att komma in på och hävda sig på arbetsmarknaden.

Vi anser att regeringen skall följa upp det beslut som fattades förra året om ett åtgärdsprogram, som leder till arbete eller utbildning åt arbetslösa ungdomar upp till 21 år. Ungdomarnas situation på arbetsmarknaden är besvärlig. Den försvåras av höga ingångslöner och övriga anställningsvillkor. Regeringen och arbetsmarknadens parter kan inte undandra sig sitt ansvar för att ungdomarnas villkor utformas på ett sådant sätt att de inte förhindrar utan snarare underlättar deras inträde på arbetsmarknaden.

Det behövs ett bättre samband mellan skola, yrkesutbildning och arbetsliv. Det behövs en mer verklighetsanpassad yrkesutbildning än vad skolan i dag kan erbjuda. En väl utformad lärlingsutbildning skulle kunna ge en stor del av ungdomarna en grund som ger dem en fast fot på arbetsmarknaden. Vi har från moderat håll tidigare under perioden lagt fram förslag till hur en sådan lärlingsutbildning skulle kunna utformas. Regeringen bör på denna grund utarbeta ett förslag som kan föreläggas riksdagen under hösten. Vi har redan förlorat ett år. Det är nu regeringens ansvar att se till att ungdomarna inte förlorar ytterligare ett år.

Herr talman! Den politik som har bedrivits i Sverige sedan slutet av 1960-talet har lett oss in i en ond cirkel. Den har medverkat till att försvåra omställning till en ny näringsstruktur. För att finansiera stödet till olönsamma företag, för att ge människor sysselsättning i AMS regi och för att av sysselsättningsskäl bygga ut den skattefinansierade sektorn anser sig regeringen tvungen att belasta än så länge konkurrenskraftiga verksamheter med så höga pålagor att deras konkurrenskraft undergrävs. Detta leder till nya problem på arbetsmarknaden, som regeringen kommer att se sig nödsakad att motverka med nya krav på stöd som kräver finansiering osv.

Vi moderater inser också mycket väl, trots vad som har sagts här i debatten, att de strukturproblem som vi har ställer krav på arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att människor inte skall ställas utan försörjning och utan arbete. Enskilda människor får inte bli offer för en olycklig ekonomisk politik. Vi har för nästa budgetår gått med på anslag till arbetsmarknadspo-

Nr 164

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

litiska åtgärder på 13 500 milj. kr. Det är ett avsevärt belopp. Dessa medel skall användas på ett effektivt sätt och ge människor arbetsmarknadsutbildning och beredskapsjobb. Vi skall ge handikappade och ungdomar sysselsättning. När vi nu, med ett par smärre undantag, säger nej till ytterligare anslag medverkar vi också till att företagens konkurrenskraft inte ytterligare försämrats. Vi medverkar till att möjliggöra den ekonomiska återhämtning som är absolut nödvändig om vi skall ha några som helst möjligheter att klara sysselsättningen. Det är en politik som gagnar de enskilda människorna.

Vi befinner oss i en period av omfattande strukturförändringar inom hela vårt näringsliv och därmed på arbetsmarknaden. Vi lever i en dynamisk tid. Ny teknik och nya marknader erbjuder nya möjligheter. Vi måste vara öppna för de möjligheterna. Vi måste nu föra en politik som frigör människor, kompetens och kapital. Det är då nödvändigt att vi för en ekonomisk politik och en arbetsmarknadspolitik som medverkar till att vi kan ta vara på de möjligheterna, en politik anpassad för 1980- och 1990-talen. En sådan politik ser helt annorlunda ut än den politik som var lyckosam på 1960-talet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna nr 1, 3, 5, 9, 10, 12, 15 och 19 i arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 30.

Anf. 60 ARNE FRANSSON (c):

Herr talman! För drygt en vecka sedan sade arbetsmarknadsminister Anna-Greta Leijon från den här talarstolen, att i den situation som främst kommuner och landsting nu befinner sig i, skulle en höjning av arbetsgivaravgiften ha icke önskvärda effekter på sysselsättningen.

Några dagar senare var arbetsmarknadsministern beredd att ändra sin uppfattning och acceptera en höjning av arbetsgivaravgiften med 1 % från den 1 juli 1983. Från sysselsättnings synpunkt är detta mycket negativt.

Socialdemokraterna försöker sedan skylla centern och folkpartiet för att en arbetsgivaravgiftshöjning kommer till stånd. En sådan beskyllning saknar emellertid all grund, eftersom vi i vårt budgetalternativ klarar lika stora insatser för sysselsättningsfrämjande åtgärder utan skattehöjningar – ändå minskar budgetunderskottet. Att sedan socialdemokraterna här i riksdagen har avvisat våra konkreta förslag till besparingar får naturligtvis stå för deras räkning.

Tyvärr kan vi notera att antalet öppet arbetslösa i april månad 1983 var den högsta aprilsiffran under 1970- och 1980-talen. Det vittnar om att den socialdemokratiska politiken inte varit så framgångsrik, trots att tydligen socialdemokraterna är nöjda med sin politik. Regeringen föreslår nämligen i kompletteringspropositionen inte några nya offensiva åtgärder, utan nöjer sig med att redovisa devalveringens effekter samt vidtagna åtgärder inom arbetsmarknadspolitikens ram. Centern har i stort accepterat insatserna för sysselsättningsfrämjande åtgärder. En hög arbetsmarknadspolitisk beredskap är en självklarhet. Men denna får varken utesluta eller ersätta en offensiv närings- och regionalpolitik inriktad på fasta jobb. Tvärtom kan en konsekvent politik för fler arbetstillfällen minska påfrestningen på arbetsmarknadspolitik.

De arbetsmarknadspolitiska insatserna måste i stor utsträckning inriktas på att bana väg för alla ungdomar till jobb, och helst varaktiga jobb på den ordinarie arbetsmarknaden. Riksdagen har uttalat att alla ungdomar upp till 21 år skall erbjudas arbete eller utbildning. Centerpartiet står fast vid denna uppfattning, och den har också framförts i reservation nr 5.

För att lösa ungdomsarbetslöshetsproblematiken är det främst tre vägar som måste beträdas utöver de åtgärder som nu förekommer. Det gäller att ta vara på möjligheterna att utveckla ett lärlingssystem. Det gäller att skapa anställningsvillkor som gör oerfaren arbetskraft attraktiv på arbetsmarknaden. Det gäller att vidga det kommunala ansvaret för ungdomens introduktion på arbetsmarknaden.

När man skall bekämpa arbetslösheten måste man ha en långsiktig strategi, som ger varaktiga jobb och som leder ungdomen till dessa jobb. Det var och är därför som vi i centern tar initiativ för en utvecklad regionalpolitik, i de områden av landet där sysselsättningsproblemen är som störst.

Vi har återupprepat vårt krav att 150 milj. kr. av anslaget till sysselsättningskapande åtgärder skall föras över till det regionalpolitiska länsanslaget. Glesbygdssöd och andra regionalpolitiska insatser för egenföretagare och småföretagare är i många regioner avgörande för att man skall kunna upprätthålla sysselsättningen. Traditionella arbetsmarknadspolitiska medel har sällan samma effekt när det gäller att ge möjligheter till bra och meningsfulla jobb.

Centerpartiet ställer sig positivt till regeringens förslag, att 100 milj. kr. anvisas för att främja rekryteringen till industrin. Vi tycker emellertid att regeringen har varit för återhållsam när det gäller satsningen på speciella ungdomsprojekt, och vi anvisar ytterligare medel så att 100 milj. kr. står till förfogande till detta ändamål.

Vi har kunnat konstatera att det finns ett stort intresse och engagemang hos många ungdomar att starta eget, bilda arbetskooperativ eller finna andra företagsformer för att på det sättet skapa sig ett arbete. Därför bör det finnas ekonomiska förutsättningar för dessa ungdomar, och då bör ytterligare medel stå till förfogande.

Centern har avvisat regeringens förslag om ett nytt bidrag på 300 milj. kr. till rekrytering av fast anställd personal inom den offentliga sektorn. Eftersom det ekonomiska ansvaret för den nya fasta personalen efter ett år skall tas över av kommunerna, kan detta förslag på sikt visa sig vara en Döbelnsmedicin. Vi tror inte att en tidigareläggning av tjänster inom den offentliga sektorn kommer de arbetslösa människorna till del i någon större omfattning. Det måste vara kommuner och landsting som själva bestämmer inom vilka områden man vill prioritera sin verksamhet och service. Därför anser vi att 230 milj. kr. av dessa medel skall överflyttas till den kommunala skatteutjämningen för att fattiga glesbygdskommuner skall ha någon rimlig möjlighet att möta kraven från sina arbetslösa ungdomar. Återstående 70 milj. kr. bör enligt centerns uppfattning satsas på de särskilda ungdomsprojekt som jag tidigare omnämnde.

Riksdagen kan inte på egen hand besluta om åtgärder som fordrar många

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

parters gemensamma ansträngningar. Det måste ankomma på regeringen att samverka med arbetsmarknadens parter, kommuner och landsting och folkrörelser för att nå resultat.

I sammanhanget bör möjligheterna uppmärksammas för ungdomens egna organisationer att positivt bidra genom att arbetslösa ungdomar kan beredas sysselsättning i organisationerna.

Av de 300 milj. kr. som socialdemokraterna ger till landsting och kommuner med den högra handen, tar man sedan tillbaka 300 milj. kr. genom höjda arbetsgivaravgifter från landsting och kommuner under andra halvåret 1983 med den vänstra handen. Detta kallar socialdemokraterna för ett stöd till kommunerna, att användas till att tidigareanställa arbetslösa människor.

Sonja Rembo sade att moderaterna inte ville försämra konkurrenskraften, och därom torde vi vara överens. Men hon sade vidare att man därför från moderata samlingspartiets sida säger nej till ytterligare arbetsmarknadspolitiska insatser. Enligt centerns uppfattning är ett sådant ställningstagande olyckligt. I det korta perspektivet leder detta onekligen till en kraftigt ökad arbetslöshet, och det är en utveckling som vi från centerns sida inte är beredda att ställa oss bakom. Vi menar att det är genom andra åtgärder som vi måste främja våra möjligheter att vara konkurrenskraftiga och därmed finna avsättning för våra produkter och ta tillbaka förlorade marknadsandelar.

Slutligen, herr talman: När vi i centern formar en offensiv mot arbetslösheten och för ungdomens sysselsättning gör vi det mot bakgrund av den ekonomiska politik vi har presenterat. Den gör det möjligt att med minskat budgetunderskott åstadkomma rejäla satsningar.

Med det anförda får jag, herr talman, yrka bifall till centerreservationerna i betänkande nr 30 och i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 61 SONJA REMBO (m) replik:

Herr talman! Jag vill bara ställa mig litet undrande till Arne Franssons kommentar till mitt yttrande tidigare. Jag sade att ytterligare anslag till arbetsmarknadspolitiska åtgärder inte leder till förbättrat sysselsättningsläge. Han menar tvärtom och säger att centern vill vidta andra åtgärder.

Faktum är ju att de finansieringsåtgärder som nu föreslås kommer att innebära ökade pålagor just på de företag som skall ställa upp med jobben. Vi kan inte fortsätta i denna onda cirkel.

Jag kan alltså tyvärr inte se, Arne Fransson, att centerns politik innehåller några andra åtgärder som skulle ha en gynnsam effekt.

Anf. 62 ARNE FRANSSON (c) replik:

Herr talman! Vad jag reagerar mot i Sonja Rembos inlägg är att det skulle försämra konkurrensen att i detta läge satsa ytterligare medel på arbetsmarknadspolitikens område.

Från centerns sida säger vi självfallet nej till en höjning av arbetsgivaravgifterna. I det avseendet är vi helt överens. Men vi inom centern har svårt att

förstå att man i det korta perspektivet skulle kunna försämra konkurrenskraften genom ytterligare insatser på arbetsmarknadspolitiken för att bereda arbetslösa människor någonting meningsfullt att syssla med.

Nr 164

Torsdagen den
2 juni 1983

Anf. 63 SONJA REMBO (m) replik:

Herr talman! Bara kort till Arne Fransson: Det är ju i alla fall så att statliga utgifter på något sätt måste finansieras. Det finns ingen annan som kan finansiera dem än vi själva. De finansieras med ökade skatter. Med den politik som den socialdemokratiska regeringen driver ökar skattebördan på företagen och på de enskilda människorna. Genom att medverka till utgiftssidan i statens budget medverkar ju centern på det sättet också till att man tvingar fram inkomstökningar som i slutändan leder till försämrad konkurrenskraft.

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

Anf. 64 ARNE FRANSSON (c) replik:

Herr talman! Låt mig bara till slut säga att det också kostar samhället betydande belopp att ha människor arbetslösa.

Anf. 65 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Det finns i dag anledning att hysa en stark oro för utvecklingen på arbetsmarknaden. Trots de utfästelser som gjordes från socialdemokratiskt håll inför valet kan vi nu konstatera att det arbetsmarknadspolitiska läget månad för månad efter valet varit sämre än året före. Vad värre är – regeringen tycks nu även inse att den politiska väg man slagit in på sannolikt kommer att leda till en ytterligare försämring av situationen. Detta trots att den allmänna konjunkturen ändå kan sägas vara bättre i dag än för ett år sedan.

Orsakerna till att den socialdemokratiska politiken inte förmår att vända utvecklingen på arbetsmarknaden har från bl. a. folkpartiets sida ingående redovisats tidigare i denna debatt. Låt mig därför endast än en gång slå fast att en ökad sysselsättning förutsätter en ekonomisk politik som innefattar både stimulanser för industrins utveckling och ett genomtänkt sparande i fråga om de offentliga utgifterna. Det är därför inte särskilt förvånande att regeringens politik, som bl. a. innebär höjning av arbetsgivaravgifterna, införande av kollektiva löntagarfordrer samt en felaktig budgetpolitik, får så allvarliga konsekvenser för sysselsättningen.

Herr talman! När vi nu går sommaren till mötes är det självfallet många som känner tillförsikt: skolbarnen inför sina sommarferier, de som jobbar inför välbehövlig semester och rekreation. Låt oss emellertid inte glömma att det finns en växande grupp i det svenska samhället, för vilken sommaren i första hand innebär ångslan och oro för den egna och familjens försörjning. Inte mindre än 300 000 människor står i dag utan arbete eller är föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Av ungdomarna är 85 000 arbetslösa eller i beredskapsarbete. Åtskilliga tusen som i dag har ett arbete känner oro för hur länge de skall få behålla sitt arbete. Många av dem har redan varslats om uppsägning eller permittering. Det är inte svårt att föreställa sig hur dessa

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

människor känner inför denna situation.

Insup litet vårluft, se framtiden an med tillförsikt! Med det fältropet avslutade statsministern sina inlägg här i dag. Jag höll på att säga att det börjar bli vanligt att Olof Palme ger goda och glada hälsningar, till synes i lägen då han saknar argument. Vi minns honom från fredagens debatt, då han i två olika inlägg önskade en kamrat här i kammaren god veckovila. Ja, visst är det ett gott råd att insupa vårluft. Det är ett gott råd till oss alla – också till en vankelmodig och till synes slutkörd regeringschef. Måtte vårluften och sommarvilan bekomma Olof Palme väl!

När nu strax första riksmötet efter regeringsskiftet har gått till ända kan det vara intressant att blicka tillbaka på vad som gjorts och se framåt på vad som behöver göras.

För folkpartiets del är vi beredda att verka för samma politik i opposition som vi i stora delar förde i regeringen. Med utgångspunkten att vi som ett liberalt parti är för den socialt styrda marknadsekonomin leder det till att vi inte bara är motståndare till socialismen i allmänhet och i synnerhet till de löntagarfonder som socialdemokraterna av och till har presenterat. Den maktkoncentration som fonderna skulle leda till och som i sin förlängning skulle få stora återverkningar på arbetsmarknaden säger vi bestämt nej till.

Det innebär emellertid inte att vi nöjer oss med enbart marknadsekonomiska lösningar. Marknadsekonomin förtjänster måste paras med sociala skyddsmekanismer som också sträcker sig långt in i arbetslivet. Det innebär att folkpartiet var med om att både reformera och förstärka inom arbetsmarknadspolitikens ram under de sex regeringsåren och också visade prov på att vi var beredda att ompröva och rätta till de oformligheter som ett allt för stelbent regelsystem leder till.

Några hållpunkter kan vara värda att nämna. Utbildningens roll i ett lågkonjunkturläge markerades då den beryktade 25-kronan introducerades. Vi genomförde olika försök med nyrekryteringsstöd, utbyggd ungdomsgaranti, yrkesintroduktion, ungdomsplatser, förkortad arbetsdag för småbarnsföräldrar, rättvisare beskattning av de små företagen, utvecklingsfondernas tillblivelse och regionalpolitikens utveckling. Detta skedde parallellt med en stor reform för jämställdhet i arbetslivet.

Den nytillträdde regeringen gjorde i höstas stort nummer av att man skulle beträda "den tredje vägen". I likhet med mittenregeringen talade man om att spara och arbeta sig ur krisen. Under oppositionstiden var socialdemokratin ohämmad i sin kritik av arbetsmarknadspolitikens. Flera reformer motsatte man sig, och man drev tesen att arbetslösheten inte bara var hög – den var förmodligen också onödig. Lösningen låg i ett socialistiskt makttillträde.

Socialdemokraterna var okritiska, för att inte säga naiva i sin tilltro till vad arbetsmarknadspolitikens skulle kunna uträtta, och man höll stelbent fast vid regler som visat sig vara hämmande på arbetsmarknaden. På ett par punkter har regeringen själv underkänt det budskap som man torgförde i valrörelsen. För det första lovade man att få bukt med det stora budgetunderskottet, ett underskott som när det får bestå och växa redan är ett hot också mot

sysselsättningen. Tyvärr har budgetunderskottet kraftigt vuxit. För det andra sade socialdemokraterna att kampen mot arbetslösheten skulle ha hög prioritet. Prioritet innebär att det måste komma före annat. Andra områden måste hållas tillbaka. Detta har regeringen inte klarat av.

Man har ökat utgifterna på de flesta håll och höjt skatterna på nästan alla punkter. Nu har man i kompletteringspropositionen lagt lök på laxen genom att föreslå en höjning av arbetsgivaravgiften. Det kunde vara intressant att veta, om man i arbetsmarknadsdepartementet har gjort en beräkning om det möjligen kan ge några nya jobb, och i så fall hur många. Resultatet blir, enligt min mening, en försämrad arbetsmarknad och ett ytterligare ökat budgetunderskott. Det är nu hög tid för socialdemokratin att beträda den tredje väg som man talat om, men som fått förbli enbart en tanke. Den tredje vägen är liktydig med den väg mittenregeringen valde, nämligen att arbeta och spara sig ur krisen. Om socialdemokraterna är allvarligt beredda att gå den vägen, rekommenderar jag för min del folkpartiets partimotion som karta och färdbeskrivning. Där finns en god väg utstakad.

Den utgångspunkt som jag tidigare markerade för folkpartiets del gör att vi inte heller kan följa med i centrala moderata förslag. Moderata samlingspartiet suckar tungt i sin motion över att 1970-talet inte blev vad man hade tänkt sig.

Moderaterna förordar en drastisk nedskärning av aktiviteten på det offentliga området. Man pekar ut höga löner som ett allt övergripande ont. En privat arbetsförmedling skulle ge en skjuts av aldrig tidigare slag, som skulle leda till att man inte skulle behöva tillskjuta några nya pengar till arbetsmarknadspolitiken. Symtomatiskt är att man på moderat håll tänker bort vad en passiv arbetsmarknadspolitik skulle ha inneburit. Den satsning som vi åstadkom på arbete och utbildning innebar att Sverige ändå fick ett annat mönster än omvärlden. Under lågkonjunkturen åren 1972–1973 låg Sverige i topp i fråga om arbetslöshet i förhållande till de flesta länder i Europa. Under den borgerliga regeringsperioden kom arbetslösheten, jämförd med arbetslösheten i samma länder i Europa, att bli en av de allra lägsta.

Folkpartiets praktiska och principiella inställning kan avläsas både av det vi medverkade till under regeringsåren och också av vad vi har framfört i våra motioner. I den stora arbetsmarknadspolitiska debatten i april, då betänkandet AU 1982/83:21 behandlades, följdes våra förslag upp. Jag vill särskilt peka på den gemensamma borgerliga reservationen i det betänkandet, där det fördes en nyanserad diskussion om det breda åtgärds paket, för att inte säga batteri av insatser, som behövs för att forma en dynamisk arbetsmarknadspolitik. Från folkpartiets sida har vi i ett särskilt yttrande knutit an till de uttalanden och förslag som gjordes i den gemensamma reservationen.

I reservation 17 föreslår vi från folkpartiet en anslagsförstärkning om 100 milj. kr. till kommunala ungdomsslussar, och jag yrkar bifall till denna reservation, liksom till alla reservationer där folkpartiet medverkat.

Folkpartiet har lagt stor vikt vid att ungdomars möjligheter till arbete underlättas. Den har en klart näringspolitisk inriktning, och flera förslag förs

Nr 164

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

fram: ungdomsslussarna, stimulans för yngre att starta eget företag, yrkesförberedande insatser genom skola och företag, en renässans för lärlingsutbildningen m. m.

Herr talman! Folkpartiets tes från regeringstiden, nu upprepad i oppositionsställning, att vi måste spara och arbeta oss ur krisen gäller fortfarande. Låt oss ta maning, för att inte säga varning, av de regimer ute i Europa som antingen för en ohämmad expansionistisk politik eller en förödande åtstramningspolitik och visar kallsinnighet inför den sociala nöd som arbetslösheten leder till. En ensidig sparpolitik lika väl som en ensidig expansion av den offentliga sektorn leder till hög arbetslöshet, i det ena fallet på kort och i det andra fallet på lång sikt.

Det faktum att regimer ute i Europa kunnat nå opinionsmässiga framgångar trots en hög arbetslöshet får aldrig reducera vårt ansvar för att forma en svensk arbetsmarknadspolitik som kännetecknas av socialt ansvar och fördelningspolitiska ambitioner. Regeringen har sagt sig vilja beträda "den tredje vägen", men fortfarande befinner sig regeringen på det sidospår som en yvig löftespolitik i valrörelsen pressade den till. Det är dags för regeringen att gå från ord till handling, att förverkliga tesen spara och arbeta sig ur krisen. Där är folkpartiet berett att vara med och medverka.

I detta anförande instämde Jan-Erik Wikström, Börje Stensson och Lars Ernestam (alla fp).

Anf. 66 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Ytterligare 1,5 miljarder till arbetsmarknadspolitiska åtgärder tillstyrker nu riksdagens krislindringsutskott nr 1, arbetsmarknadsutskottet. Totalt kommer 16,5 miljarder att gå till arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Nils Åslings gamla akutmottagning sägs vara stängd. I stället skriver Anna-Greta Leijon ut akutmedicin, gång efter gång. Akutmedicinen är i och för sig nödvändig, men den återföljs inte av någon verklig rehabiliteringsplan för arbetsmarknaden och samhället i övrigt.

Efter sex borgerliga regeringsår är förväntningarna stora inom arbetarrörelsens djupa led på en ny politik som riktar sig mot de orättvisor och orättfärdigheter som finns i det kapitalistiska samhället. I avsaknad av ett verkligt rehabiliteringsprogram för industrin och sysselsättningspolitiken blir arbetsmarknadsministerns akutmedicin något som kan frambringa nya problem. För samhället viktiga insatser utförs på villkor som kommer att upplevas som sämre än andra. Arbetsmarknaden får en anställningsform som innebär permanent korttidsanställning – anställningar som inte känns ordinarie. Osäkerheten och otryggheten växer. Men det kanske viktigaste av allt är att en halv miljon människor är utan fast arbete, trots dessa 16,5 miljarder kronor.

Var är målet arbete åt alla? Skall budgetunderskott, stimulans till storfinans och rika och fortsatta spekulationsvinster värderas högre än kraftfulla åtgärder för att bekämpa arbetslösheten? Blir det så, kommer trovärdigheten helt att försvinna. Borgerligheten gröpte ju nästan totalt ur

trovärdigheten. Om inte socialdemokratin nu tar sitt ansvar sviks alla de förväntningar som finns inom arbetarrörelsens djupa led. Där säger man att det är dags att skapa arbete åt alla och fördriva allt vad arbetslöshet heter.

En plan för avvecklingen av arbetslösheten kan inte ha samma tidsperspektiv som avvecklingen av kärnkraften. År 2010 ligger alltför långt fram. Det är hög tid för arbetarrörelsen att bli en bärare av en ny politik, som har till syfte att bryta storfinansens makt över produktion och samhällsliv.

Grunden för en ny politik måste vara behovsriktad produktion, nationell utveckling, regional balans, långsiktig resurshushållning och värnande om miljön, dvs. en planerad hushållning under demokratisk kontroll. Det är med utgångspunkt i denna inställning som politiken för arbete åt alla måste utformas. Tar inte arbetarrörelsen chansen att nu föra en ny politik, är risken för en ytterligare utveckling åt höger uppenbar.

Det är vpk som står för en politik som bygger på kravet arbete åt alla. Huvudtesen i regeringens politik är att styra och stimulera kapitalismen till expansion. Borgerlighetens politik, och då främst moderaternas, inriktas på frihet för kapitalet och ökade profiler.

En satsning på storfinansens som motor i utvecklingen innebär att arbetarrörelsens krav att de arbetande skall ha makten över produktion och samhällsliv skjuts i bakgrunden. Investeringar i Sverige för nya jobb blir enbart storfinansens sak. En sådan politik får som följd att s. k. duktigt folk skall stimuleras. Marginalskattereformen, med skattelättnader för höginkomsttagarna, skall ses i detta sammanhang. En satsning på storfinansens innebär större orättvisor.

Samtidigt som krislindringsutskottet, på regeringens förslag, tillstyrker pengar till arbetsmarknadspolitiken säger man att den ekonomiska politiken skall syfta till fler jobb i framtiden. Kan vi tro på det? För min del blir svaret nej. Industrisysselsättningen minskar kraftigt med nuvarande politik. Struktumvandlingen på kapitalets villkor fortsätter. Med nuvarande utveckling kommer fler regioner att bli utblottade. Avfolkningen skall förverkligas, pendlingen upphöra och människor flytta – det är regeringens politik. Det finns således inget hopp för de utsatta regionerna.

Investeringarna i industrin görs företrädesvis utomlands. De investeringar som görs i Sverige är arbetskraftsbesparande. Det gäller främst satsningarna på elektroniken, som gör människan överflödig. Ingenting i den nuvarande regeringspolitiken bryter denna tendens i industriutvecklingen, tvärtom.

Den offentliga sektorn följer samma mönster. Ekonomisk åtstramning hotar sysselsättningen i kommuner och landsting. Lönsamhets- och produktivitetsaspekterna får allt större spelrum även på denna sektor. Illusionen att tro att en politik som stimulerar kapitalistisk ekonomi, som i sig själv slår ut människor från arbete, skulle ge nya jobb är ett politiskt konststycke som är i cirkusklass.

Utvecklingen inom arbetslivet är ytterligare en faktor som medför ökad arbetslöshet. Storfinansens lönsamhetskrav och mål förverkligas genom en japanisering av arbetslivet. Totalproduktivitet är lösenordet. Denna total-

produktivitet har främst tre drag. Investeringar skall vara kortsiktigt lönsamma, verkstadsindustrins utlandsinvesteringar får fritt fram. Ny teknik får fritt fram att slå ut arbetskraft. Arbetskraften skall utnyttjas maximalt. Flexibla insatser och arbetstider är exempel på detta. Totalproduktiviteten gäller det egna företaget, koncernen och den egna avdelningen.

Samhällets totalproduktivitet och dess fördelning av resurserna göms undan, eftersom människorna sektoriseras. De arbetande och samhället begränsar sina synfält till sina egna revir. Samhällsekonomiska samband skymms undan på grund av den egna totalproduktiviteten.

Vinnare är naturligtvis storfinans och borgarklass.

Detta arbetsliv finns ju inte enbart inom industrin. Nej, hela den offentliga sektorn är också på snabb marsch in i den här processen.

Vidare kan nämnas om sysselsättningen inom industrin, att en satsning på produktivitet och effektivitet för med sig att man anpassar sin produktions- och personalnivå till det låga kapacitetsutnyttjande som man har i dag. Det innebär alltså en påtaglig risk för ytterligare arbetslöshet.

Satsningen på arbetsmarknadspolitiska åtgärder kan inte med framgång fortsätta om vi inte får en långsiktig sysselsättningsplan, som vi bl. a. föreslagit i reservation 4.

Industriella satsningar kan till en del äga rum i samverkan med ett program för utbyggnad av en offentlig sektor. Härigenom kan efterfrågan stimuleras, samtidigt som den styrs mot inhemsk produktion. Ett program för förbättringar inom den offentliga servicen, barnomsorgen, äldre- och sjukvården, en utbyggnad och förbättring av den kollektiva trafiken och en kraftig satsning på inhemska förnybara energikällor bidrar till basen för en offensiv mot arbetslösheten. Det medför en ökad efterfrågan som har en stark inriktning på inhemsk produktion. Ett sådant program skapar också behov av en ny inhemsk industriell och annan produktiv kapacitet.

Vi får i det här sammanhanget inte glömma bort att utvecklingen inom arbetslivet, med dess starka datorisering, starkt måste kopplas till utvecklingen av en industri och en offentlig sektor och att man i hela denna politik samordnar arbetstiderna med utvecklingen i arbetsliv och samhälle. En påbörjad arbetstidsförkortning i ett samlat program för arbete och sysselsättning är en väg mot arbete åt alla.

Samhällets totala fördelningskamp kommer att stå i centrum för arbetarrörelsen och arbetarklassen. Fördelningen mellan arbete och kapital måste bli högprioriterad, så att samhällets resurser rättvist fördelas till arbete, konsumtion, kultur m. m. En annan viktig fördelning är den mellan rikfolk och lågavlönade, där marginalskatteuppgörelsen måste rivas upp, framför allt i vad gäller skattesänkningarna för höginkomsttagarna. Ett upprivande av skattebeslutet innebär således även att reallöneförbättringar skall ske för de grupper under 100 000 kr. som nu sju år i rad har råkat ut för en svängrem av borgerlig modell. Att skatteuppgörelsen rivs upp får inte tas till intäkt för återhållsamhet i lönerörelsen – det är endast en undfallenhet åt kapitalet och skapar ytterligare arbetslöshet.

Kommer nu de aviserade löntagarfonderna i någon form att kunna vara ett

instrument för nya jobb? En analys av det som aviserats – en fjärde eller femte AP-fond, en s. k. vinstdelning som skall gå till fonden eller köp av aktier på börsen – visar att det i förlängningen blir ett understöd till en näringspolitik som går i riktning mot en snabbare strukturomvandling, utlandsetableringar och rationaliseringar med hjälp av datateknik. Storfinansen kommer att gå stärkt ur krisen, medan samhället i övrigt drabbas av dess effekter. Någon omfördelning från kapital till arbete är det inte fråga om, ej heller någon maktförskjutning. Det kan också hänföras till löjets debatt, när de borgerliga med alla medel försöker få det till att löntagarfonder är någon form av socialism.

Det borde nu vara på tiden att arbetarrörelsen på allvar tog en debatt om hur vinstdelningen skall användas för direkta investeringar för nya och varaktiga jobb. En vinstdelning tillsammans med andra former av finansiering kan ju vara en grundplåt för en värnskatt mot arbetslöshet och för investeringar för framtiden.

Arbetarrörelsen borde även dra konsekvenserna av arbetslivets utveckling. 16,5 miljarder satsas på arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Vilka offensiva satsningar gör kapitalet? Jo, man avrustar Sverige industripolitiskt. Borde det inte vara naturligt för arbetarrörelsen att i ett långsiktigt sysselsättningsprogram ta upp kampen mot storfinansen och dess ägande? Uraktlåtenhet på detta område kommer att få förödande konsekvenser.

Menar nu regeringen allvar med talet om arbete åt alla krävs det ett konkret och långsiktigt sysselsättningsprogram. Vpk:s reservation 4 anger färdriktningen.

Jag kan inte göra mig fri från tanken att talet om att den ekonomiska politiken skall lösa sysselsättningsproblemen är ett sätt att ge de arbetslösa och arbetarklassen hoppet om jobb – så länge hoppet finns håller man sig lugn. Men så länge regeringen inte lägger fram ett program för att avveckla arbetslösheten kommer misstanken om att "arbete åt alla" enbart är en propagandafras i regeringens politik. Det skulle vara förödande för arbetarrörelsens framtid.

Herr talman! Jag har ingen klockartro på att regeringen kommer att förändra sin politik, ej heller att den socialdemokratiska stödpatrullen i riksdagen skulle göra det. Men jag har tilltro till de människor som idogt kämpar i arbetarrörelsens djupa led, som har sin styrka och kan utlösa en sådan storm att regering och riksdag tvingas ta kravet om arbete på allvar.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till vpk-reservationerna som finns i arbetsmarknadsutskottets betänkande.

Jag vill bara säga något med anledning av debatten om omsorgen om landsting och kommuner som förts av två talare här, Sonja Rembo och Arne Fransson. Om ni har verklig omsorg om landsting och kommuner och inte bara vill ge med den ena handen och ta tillbaka med den andra, har ni chansen att visa det genom att rösta för det särskilda yrkande som Oswald Söderqvist har lagt på kammarens bord. Då slipper kommuner och landsting

Nr 164

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

denna arbetsgivaravgift. Vi får nu se om Sonja Rembo och Arne Fransson menade allvar eller om det bara var tomt prat från deras sida.

Anf. 67 FRIDA BERGLUND (s):

Herr talman! För att något förkorta debattiden hänvisar jag till debatten i samband med att vi behandlade arbetsmarknadsbudgeten den 13 april, till den interpellationsdebatt vi hade här i kammaren den 30 maj och till de inlägg av de socialdemokratiska talarna som vi tidigare i dag har hört.

Vi socialdemokrater har klart och tydligt deklarerat att det är viktigt att göra en allmän mobilisering av nationens resurser i kampen mot arbetslösheten. Det krävs också en kraftsamling för att stärka och utveckla den svenska industrin.

Jag kommer i mitt inlägg att i huvudsak uppehålla mig vid de 19 reservationer som är fogade till arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 30, där utskottet behandlar behov av ytterligare åtgärder som aktualiseras i kompletteringspropositionen mot arbetslöshet och de motioner som väckts med anledning av den.

För drygt 1 500 milj. kr. vill regeringen stödja sysselsättningen genom att bl. a. bygga ut arbetsmarknadsutbildningen, vidareutbilda industriarbetare, omvandla beredskapsjobb till fasta kommunala tjänster och skapa fler beredskapsarbeten.

Utskottsmajoriteten ställer sig bakom regeringens bedömning att det nästa budgetår kommer att behövas arbetsmarknadspolitiska åtgärder i ungefär samma omfattning som under innevarande budgetår. Bedömningen grundar sig på prognoser som visar att industrisysselsättningen kommer att avta under 1983. Eventuellt kan en begränsad återhämtning komma att ske mot slutet av året. Sysselsättningen inom andra sektorer bedöms också få en mycket svag utveckling. Arbetskraftsutbudet beräknas samtidigt fortsätta att växa i samma takt som under de senaste åren. Behovet av insatser under hösten kommer att vara mycket omfattande, och därför är det viktigt att vi redan nu fattar beslut, så att berörda parter får ordentliga planeringstider exempelvis för de beredskapsarbeten som skall sättas i gång.

Med tillfredsställelse konstaterar jag att det finns en bred enighet kring bedömningen att det behövs sysselsättningsfrämjande åtgärder. Det är endast moderata samlingspartiet som anser, nu liksom tidigare i våras och förra hösten, att det inte skall satsas på arbetsmarknadspolitiken i den utsträckning som regeringen föreslår. Moderaternas alternativ, att trots det nuvarande läget underlåta att göra dessa satsningar, skulle innebära ökad öppen arbetslöshet, ökad utförsäkring och ökade behov av socialhjälp. Det är ett omänskligt och samhällsekonomiskt dyrbart alternativ. Behovet av stora arbetsmarknadspolitiska insatser är ett resultat av den borgerliga politik som fördes under sex år, för vilken moderata samlingspartiet är en av de huvudansvariga.

Jag citerar ur den moderata reservationen nr 1: "För Sveriges del har problemen accentuerats av den förda industri- och sysselsättningspolitiken."

Moderaterna beskriver sin egen politik, och det är den som i stor utsträckning är anledningen till att behovet av arbetsmarknadspolitiska insatser i dag är så stort. Detta vill moderaterna helst glömma, vilket har framkommit också av dagens debatt.

Moderaterna attackerar arbetsmarknadspolitiken på två sätt: dels genom att föreslå minskade anslag, dels genom att försöka misstänkliggöra AMS effektivitet. Det är gamla välkända högertakter. När socialdemokraterna byggt upp arbetsmarknadspolitiken möttes de av kritik från högern. Exempelvis påstods det att beredskapsarbeten var sekunda arbeten och att skattebetalarnas medel användes ineffektivt. Den kritiken gick inte hem hos människorna, som upplevde beredskapsarbetena som någonting positivt.

I dag kritiserar regeringen av moderaterna för att regeringens politik, enligt dem, består enbart av miljardpaket till kortsiktiga arbetsmarknadspolitiska insatser. Verkligheten kommer att korrigera moderaterna även på denna punkt.

De insatser som regeringen har gjort – devalveringen, satsningar på industriinvesteringar och arbetsmarknadspolitiska satsningar – börjar ge resultat. Jag vill gärna illustrera detta med tre exempel:

En länsarbetsdirektör förklarade: Nu händer det något, så våra arbetare ute på fältet tycker att det är lättare att arbeta. De har fått framtidstron åter.

En facklig förtroendeman i ett verkstadsföretag, som fått en order med anledning av tidigareläggning av statliga investeringar, sade: Nu har vi jobb i två år. Så lång framförhållning har vi inte haft på årtal.

I förrgår träffade jag en person som arbetar på en arbetsförmedling men som dessutom är socialt engagerad och förtroendevald inom den sociala sektorn. Den personen sade: Det märks på socialstatistiken att de insatser som man gjort för långtidsarbetslösa börjar ge resultat. Socialhjälpbehoven har minskat något.

Dessa tre episoder från människors vardag är tecken på att socialdemokratin med sin politik lyckats vända utvecklingen. De säger troligen mer för den lyhörde än arbetslöshetssiffror som visar att antalet arbetslösa minskade med 27 000 från mitten av mars till mitten av april.

Vi är alla medvetna om att vi har en lång, mödosam väg kvar att vandra och att vi måste vara beredda att också utnyttja de arbetsmarknadspolitiska instrumenten för att få landet på fötter igen.

Herr talman! Utskottsmajoriteten avstyrker moderaternas krav på en snabbtredning av personalsituationen vid AMS. Riksdagen har den 13 april behandlat AMS redovisning och konstaterat att man vidtagit åtgärder med anledning av de påpekanden som gjorts.

När det gäller den rapport som utarbetats inom riksdagens revisorers kansli om personalsituationen vid arbetsmarknadsverket finns det enligt vår mening inte anledning av gå in i en rapport som inte ens riksdagens revisorer själva har tagit ställning till.

Till Sonja Rembo skulle jag vilja säga att visst är det jobbigt att arbeta på en arbetsförmedling, inte minst med hänsyn till det arbetsmarknadsläge vi nu

har med ytterst få lediga jobb och många som söker arbete. I regeringsställning skulle moderaterna ha satt sig in i den situationen och sett till att industrijobben inte hade försvunnit. Man skulle inte ha stramat åt så mycket på den offentliga sektorn att arbeten försvunnit också där. Hur skulle det vara om moderaternas åtstramningspolitik inom exempelvis den offentliga sektorn – det har ju talats om psykvården i dag – realiserades? Hur skulle situationen då bli på våra arbetsförmedlingar?

Jag tar bestämt avstånd från den kritik som framförts av Sonja Rembo. AMS har en flexibel och effektiv organisation. Det framgår av det förhållandet att man har kunnat förändra sig så mycket efter de varierande behov som har funnits på arbetsmarknaden. Men det är självklart att man i all verksamhet – såväl inom AMS som i annan verksamhet – skall se till att man förbättrar organisationen i pakt med tiden. Men vi tar avstånd från den ensidiga kritik som framförts av moderaterna i försöken att komma åt AMS.

Beträffande reservation nr 4, som Lars-Ove Hagberg talade för, vill jag hänvisa till den diskussion som förts här tidigare i dag och där både statsministern och finansministern har framfört socialdemokraternas syn på hur vi skall klara landets ekonomi och på hur vi skall öka sysselsättningen.

Med detta yrkar jag avslag på reservation nr 4.

Moderaterna avvisar förslaget om medel till beredskapsarbeten. Jag vill därför ställa frågan till moderaternas talesman: Hur skall ni lösa problemet med den akuta långstidsarbetslösheten och utförsäkringen, problem som troligen kommer att öka ytterligare, om era förslag går igenom? Hur skall 185 000 öppet arbetslösa försörja sig, och vilket samhälle är det egentligen moderaterna vill ha?

Mittenpartierna, centern och folkpartiet, har ungefär samma bedömning som vi socialdemokrater om behovet av åtgärder. Det som skiljer oss åt är att de inte vill vara med och finansiera insatserna. Det beklagar vi. Ni har i sex år inte finansierat alla era utgifter, och då har ni sett vart budgetunderskotten barker i väg. Borde ni inte nu med draghjälp från socialdemokraterna ställa upp och ta fram de pengar som behövs för att man skall betala utgifterna? Jag tror att ni skulle vinna väldigt mycket på det bland människorna. Insatser för sysselsättning har hög förtur, prioritet, hos människorna – ökade skulder är mycket impopulära.

Centern och folkpartiet vill också fördela 150 milj. kr. av beredskapsmedlens 1 000 miljoner till regionala utvecklingsinsatser. Riksdagen har nyligen avvisat ett likalydande yrkande och anvisat ca 300 milj. kr. till detta anslag. Centern och folkpartiet avvisar också förslaget om 300 miljoner till tidigareläggning av kommunala tjänster.

Utskottsmajoriteten tillstyrker förslaget om tidigareläggning. Vi tycker att det är konstruktivt. Det har också varit ett stort önskemål, bl. a. från fackligt håll, att ett antal fasta jobb kan erbjudas de arbetslösa.

Jag yrkar avslag på reservationerna 13 och 14.

Herr talman! Så något om flyttningsbidrag. Regeringen föreslår nu att

bidragssystemet förenklas genom att vissa former av respenning slopas och att reglerna i övrigt ändras i vissa avseenden. Starthjälpen utgår f. n. med 6 000 kr. till en arbetstagare som, med författningstextens ordalag, ingår i ett flerpersongshushåll. Fr. o. m. den 1 juli är beloppet 8 000 kr. Regeringen föreslår nu att beloppet skall fastställas till 9 000 kr.

Centerpartiet motsatte sig höjningen till 8 000 och vill i konsekvens härmed inte acceptera höjningen till 9 000 kr. Centerpartiet anser att höjningen motverkar de regionalpolitiska strävandena. Utskottsmajoriteten anser å sin sida att flyttningsbidragen inte har till syfte att stimulera människor till att flytta från hembygden, utan de bör ses som ekonomisk kompensation för dem som av arbetslöshetsskäl eller andra skäl vill flytta. En flyttning innebär alltid en ekonomisk uppostring.

Jag nämnde nyss att regeringen även förordar att vissa former av respenning skall slopas. Den ena formen gäller bidrag till kostnaderna för dagliga pendlingsresor. Det är ett till sex månader tidsbegränsat bidrag, som kan utgå med upp till 300 kr. i månaden. Den andra formen gäller bidrag till s. k. månadsresor. Det avser hemresor, två gånger i månaden, som görs av arbetstagare som har bostad på två orter. Också det bidraget är begränsat till sex månader.

Vpk motsätter sig att man slopar dessa båda former av bidrag. Det kan vara skäl att påminna om att det gäller åtgärder som påkallats av AMS, som anser det nödvändigt att förenkla översikten och hanteringen av flyttningsbidragen. Det bör vidare påpekas att de enskilda arbetstagarna kan kompensera sig genom att utnyttja avdragsrätten vid beskattning.

Jag yrkar avslag på vpk-reservationen på denna punkt.

Herr talman! Moderaterna har på nytt aktualiserat ett slopande av vad de kallar arbetsförmedlingsmonopolet. De vill att saken skall studeras av den nya utredningen om arbetsmarknadsverkets organisation. Syftet är att bana väg för privata arbetsförmedlingar. Under detta riksmöte har kammaren redan vid två tillfällen tidigare tagit avstånd från dessa tankegångar. Utskottsmajoriteten har därför inte funnit anledning att denna tredje gång gå närmare in på moderaternas förslag, utan avstyrker det med hänvisning till den tidigare riksdagsbehandlingen.

Inom utskottet råder full enighet när det gäller insatser för yrkesinriktad rehabilitering. Regeringen föreslår att man skall avsätta ett visst belopp för uppsökande verksamhet bland unga förtidspensionärer. I det sammanhanget har vpk krävt en uppräknig av nästa års anslag till verksamheten vid arbetsmarknadsinstitutet, som svarar för den yrkesinriktade rehabiliteringen. Vpk förordar ett tillägg till anslaget med 6 miljoner.

Anslaget till arbetsmarknadsinstitutet behandlades tidigare i vår i arbetsmarknadsutskottets betänkande 21. Då gjordes inga invändningar vare sig från vpk:s eller något annat partis sida mot anslagsberäkningen. Det finns inte skäl att nu i sista minuten riva upp det beslut som riksdagen fattade för drygt en månad sedan.

Sedan några ord om ungdomsarbetslösheten. Moderata samlingspartiet och centerpartiet har i sina motioner tagit upp åtgärder mot ungdomsarbets-

Nr 164

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

lösheten som diskuterades utförligt i det betänkande som antogs av riksdagen den 13 april. Motionärerna vann inte anslutning från riksdagens sida. Såvitt utskottsmajoriteten kan finna har motionärerna inte anfört några nya argument till stöd för sina förslag.

Under den korta tid som förflutit sedan frågan debatterades i kammaren har det inte heller inträffat nya omständigheter som enligt vår uppfattning skulle kunna ge anledning till en ändrad inställning till motionsförslagen. Jag yrkar avslag på reservation nr 5. F. ö. kommer andra socialdemokrater att i kväll ta upp frågan om insatser för ungdomar.

Beträffande beredskapsarbete för ungdomar mellan 16 och 17 år vill jag framhålla att den politik som regeringen föreslagit skall göra det möjligt att se till att ungdomar i den åldern antingen har arbete eller deltar i utbildning. Det har också visat sig att arbetslösheten i dessa åldersgrupper har gått ned. Att i det läget återinföra beredskapsarbetena är, som också reservanterna själva säger, inte ett helt problemfritt sätt att skapa sysselsättning för ungdom. Vi anser det därför inte vara befogat i dag, varför jag yrkar avslag på vpk-reservationen.

Moderata samlingspartiet och folkpartiet vill inte anslå ytterligare medel för arbetsmarknadsutbildning. Detta är så mycket märkligare som en del av dessa medel innebär att man inom utbildningens ram tillgodoser industrins behov av yrkeskunnig arbetskraft och att det i debatten många gånger framhållits att just bristen på yrkeskunnig arbetskraft kan vara en flaskhals när konjunkturerna går upp. Därför yrkar jag avslag på reservation nr 10.

Vpk kräver i reservation nr 11 kurser i skogsvård. Utskottsmajoriteten framhåller att det inom arbetsmarknadsutbildningen redan nu finns ett tiotal utbildningar på det skogliga området. Det torde vara möjligt att redan nu anordna kurser i samråd med arbetsgivar- och arbetstagarparterna inom resp. bransch. Skogsvårdsinsatser förekommer redan nu i stor utsträckning som beredskapsarbete. Under budgetåret 1981/82 utfördes exempelvis 759 000 dagsverken inom skogsvården, till en kostnad av 462 milj. kr., varav staten betalade 361 milj. kr. – således ansevärd summor som satsats just på skogsvårdens område.

Jag yrkar avslag på reservation nr 11.

Förslaget om medel till åtgärder för att främja rekrytering till industrin avstyrks av folkpartiet och moderata samlingspartiet. Utskottets majoritet delar regeringens uppfattning att särskilda åtgärder bör vidtas för att främja rekrytering till industrin. Åtgärder av skilda slag kan bli aktuella; och det är rimligt att regeringen och arbetsmarknadsmyndigheterna får relativt fria händer att tillsammans med företrädare för arbetsgivarna och arbetstagarna utforma dessa åtgärder på ett ändamålsenligt sätt. Därför tillstyrks 100 milj. kr. för ändamålet.

Slutligen, herr talman! Kammaren behandlade nyligen anslagen till invandring. Då lämnades öppet om invandrarverket skulle få ett extra anslag med 400 000 kr. för att nästa budgetår ha kvar en extra personalförstärkning som medgivits för innevarande budgetår. Det är personal som medgivits som

ett led i strävandena att hålla nere de omdiskuterade långa handläggnings-
tiderna i tillståndsärendena. Regeringen föreslår i kompletteringsproposi-
tionen att invandrarverket skall få dessa 400 000 kr. Jag vill också säga att Karin
Andersson har motionerat om samma belopp under den allmänna motions-
tiden. Det är f. ö. samma belopp som disponeras för verksamheten under
innevarande verksamhetsår.

Mot detta reserverar sig moderaterna. De vill inte att invandrarverket skall
tillföras dessa extra pengar. De för ett resonemang om att den här frågan
skulle ha behandlats i sak i utskottets invandrarbetänkande. Så är det
naturligtvis inte, utan majoriteten hänvisade uttryckligen till att frågan skulle
återkomma i detta betänkande.

Till detta vill jag foga följande reflexioner. Detta lär bli sista gången som
arbetsmarknadsutskottet har att yttra sig i anslagsfrågorna beträffande
invandrarna. Fr. o. m. nästa riksmöte skall dessa frågor handläggas av
socialförsäkringsutskottet. Jag tycker nog att moderaterna har begagnat
dessa tillfällen till att i oträngt mål föra väsen för ganska litet. Det hela är så
mycket besynnerligare som det här gäller en förlängning av en personalför-
stärkning som förra året kom till under medverkan av Gunnel Liljegren m. fl.
moderater. De argument som Gunnel Liljegren och hennes medmotionärer
förra året anförde för denna personalförstärkning står fortfarande kvar. Jag
yrkar därför avslag på reservation nr 19 från moderaterna.

Herr talman! I övrigt yrkar jag bifall till utskottets hemställan på samtliga
punkter samt avslag på samtliga till utskottsbetänkandet fogade reservatio-
ner.

Anf. 68 SONJA REMBO (m) replik:

Herr talman! Jag skall inte gå in på alla enskildheter som Frida Berglund
tog upp. Argumenten för våra ställningstaganden framgår av de reservatio-
ner som finns i utskottsbetänkandet.

Jag skall inte heller ta upp hennes inledning angående den ekonomiska
politiken. De påståenden som Frida Berglund gjorde där har tidigare
behandlats i den ekonomiska debatten, och våra svar framgår om man läser
snabbprotokollet.

Det är en litet märklig debatt som utvecklas när man diskuterar
arbetsmarknadspolitiken. Vad kostar mest – att människor är arbetslösa eller
att de sysselsätts i arbetsmarknadspolitiska åtgärder? Representanter för de
olika partierna – socialdemokrater, center, folkparti, vpk – kappas om att
tala om hur duktiga de är när det gäller att med anslag till olika AMS-åtgärder
och andra skattefinansierade åtgärder skapa, som det heter, sysselsätt-
ning.

Vi moderater anser att det som är billigast är att människor har arbete i
lönsamma verksamheter – verksamheter som betalar sig. Det är inte bara
billigt. Det medverkar till att stärka samhällsekonomin. Det medverkar till
att vi kan expandera, att vi kan investera och förbättra vårt välbefinnande.

Jag skall för ovanlighetens skull instämma i vad Lars-Ove Hagberg sade.
Han efterlyser ett samlat rehabiliteringsprogram för arbetsmarknadspoliti-

ken. Det är det vi moderater arbetar på! Ser man på vår samlade politik – den ekonomiska politiken, skattepolitiken, arbetsmarknadspolitiken och näringspolitiken – finner man att vi där har ett rehabiliteringsprogram för den svenska ekonomin. Där finns en politik som ger sysselsättning, som ger expansion.

Till den sysselsättningspolitiken hör också utbildningspolitiken, som gör att ungdomar via ett väl utformat system för lärlingsutbildning kommer in på arbetsmarknaden, får fotfäste och på det sättet kan etablera sig för en vuxentillvaro i yrkesverksamhet.

Anf. 69 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Utskottets ordförande gör en poäng av att arbetslösheten skulle ha minskat från en månad till en annan. Om detta är att säga: Trots en internationell konjunkturuppgång och en stor devalvering – som i och för sig har medfört att Sveriges inflation ökat samtidigt som inflationen i resten av världen har minskat – har såväl arbetslösheten totalt som ungdomsarbetslösheten månad för månad varit högre än motsvarande månad för ett år sedan. Under månaderna februari-mars-april i år var i genomsnitt nära 20 000 fler arbetslösa än samma månader 1982.

Mittenpartierna vill inte vara med och finansiera utgifterna, det är ett annat påstående från utskottets ordförande. Om det kan jag säga att mittenpartierna har en starkare budget och ett mindre underskott än regeringen har.

Låt mig sedan också bemöta talet om att man, om man säger sig vilja verka för en hög sysselsättning, måste koppla detta till en specifik skattehöjning för att vara trovärdig. Det är naturligtvis ett alltför enkelt debattknep för att uppfattas som ett seriöst inlägg i diskussionen.

Vi har från folkpartiet medverkat till hög sysselsättning och låg arbetslöshet också under de år då vi satt i regeringsställning.

Sedan ett exempel bland det som regeringspartiet föreslår: att inrätta fasta kommunala tjänster. Frida Berglund sade att det var bl. a. ett fackligt önskemål. Ja, märkligt vore det väl om den parten skulle tycka någonting annat!

Men man kan ju undra vad nyttan kan bli när de 200–300 milj. kr. som nu förs över till den kommunala delen äts upp av den arbetsgivaravgiftshöjning i ungefär samma storleksordning som regeringsförslaget också innebär.

Utskottsordföranden sade att det behövs en allmän mobilisering mot arbetslösheten. På den punkten kan jag instämma. Men då tror jag att vi måste komma bort från den ensidiga politik som socialdemokratin hittills fört.

Verbalt är regeringen och socialdemokraterna ense med mittenpartierna om att arbeta och spara oss ur krisen. Nu är det dags att gå från ord till handling!

Anf. 70 LARS-OVE HAGBERG (vpk) replik:

Herr talman! När Frida Berglund skall försvara regeringspolitiken blir hon en av de socialdemokrater i riksdagen som kritiklöst ställer upp på regeringens politik och refererar den – korrekt. Men några reflexioner, några analyser borde väl socialdemokraterna i arbetsmarknadsutskottet ha gjort!

Det är väl ändå så att sysselsättningen på industrisidan sviktar! Ni ser väl de tendenser som finns i industrin, i arbetslivet. Eftersom arbetsmarknadsutskottet nu skall resa till Japan och studera arbetslivet, så ta del av det som är på gång av japanisering och totalproduktivitet i svenskt arbetsliv av i dag! Det får effekten att mängder av anställda kommer att slås ut eller att ungdomar inte kommer in i industrin på ett bra tag framöver.

Strukturproblemen – jag tänker då särskilt på nedläggningarna – är ännu inte lösta. De spontana investeringarna har hittills inte gjorts av näringslivet i en takt som är tillfredsställande. Det är snarare så att investeringarna sker utomlands. Det är ingen bra utveckling av industrin. Till det kommer att offentliga sektorn stryps. Det är väl ingen bra utgångspunkt för sysselsättningen i dag!

Man har här inte alls berört frågan om program. Man har hänvisat till vad Olof Palme och Kjell-Olof Feldt sagt i dag. De har inte sagt någonting alls om program. Såvitt jag kan förstå har man över huvud taget ingen långsiktig industripolitik. Vad man har trott på är den ekonomiska politiken, säger man. Men vad innebär den? Är det löntagarfonder Frida Berglund avser med det? Vad för jobb skall de ge? Svara på det! Arbetarrörelsen kräver ett svar – inte minst gäller det folket i LO-leden, både i dess djup och i dess topp.

Kjell-Olof Feldt, riksdagsman för samma distrikt som jag, gladdde sig i dag över att SSAB Domnarvet gick bra lönsamhetsmässigt. Men när han var vanlig socialdemokratisk riksdagsman sade han att denna omstrukturering skulle ske i socialt acceptabla former. Nu har 2 000 människor försvunnit. Ungdomar får inte jobb, vi har förtidspensionerade, vi har tomma lägenheter. Är det det som är inriktningen på socialdemokratins industripolitik är det ute med arbetarrörelsen framöver. Men jag hoppas att Frida Berglund kan göra ett tillrättaläggande som visar att det inte är det och att syftet är en verklig rehabilitering av politiken, en rehabilitering som riktar sin udd mot storfinansens makt och som är grundad på den tidiga arbetarrörelsens tankar. Men naturligtvis blir man orolig när regeringen nu anser att vi inte längre skall pendla utan flytta till tätregionerna – det måste ju vara innebörden när man tar bort bidragen till resor!

Anf. 71 ARNE FRANSSON (c) replik:

Herr talman! Frida Berglund påstod att det var den politik som fördes under de sex år då vi haft icke-socialistiska regeringar i vårt land som var orsaken till att det i dag är nödvändigt att göra de arbetsmarknadspolitiska insatser som nu diskuteras. Det är ett yttrande som förvånar mig mycket. Det torde inte vara Frida Berglund obekant att vi har befunnit oss i en mycket besvärande lågkonjunktur, där det under dessa regeringars tid gjordes

Nr 164

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

betydande arbetsmarknadspolitiska insatser för att underlätta den besvärliga situationen för de arbetslösa i vårt land. Vi klarade oss trots allt mycket bra i jämförelse med andra länder. Det gör vi självfallet också fortfarande, och det skall vi vara tacksamma för.

Nej, Frida Berglund, skyll inte på den politik som förts under de gångna sex åren! Som jag konstaterade i mitt inledningsanförande har den öppna arbetslösheten sedan ni socialdemokrater kom i regeringsställning stigit så att man i april månad noterade den högsta siffran för 1970- och 1980-talen. Detta talar sitt tydliga språk – den förda politiken har kanske inte varit så fruktbringande som Frida Berglund vill göra gällande.

Frida Berglund påstår att vi från centerns sida ej finansierade insatserna för sysselsättningsskapande åtgärder. Också det är ett helt felaktigt påstående från Frida Berglund. Jag vet att Frida Berglund läser noggrant, och jag vill därför be henne att studera s. 89 i finansutskottets betänkande nr 50, där det klart framgår att vårt budgetalternativ innebär ett lägre underskott än det som socialdemokraterna kommer att driva igenom här i riksdagen under innevarande riksmöte. Vårt alternativ ger alltså ekonomiskt utrymme för lika stora satsningar på sysselsättningsskapande åtgärder som vad socialdemokraternas gör. Att sedan Frida Berglund och hennes partikamrater har röstat ned våra förslag kan i rimlighetens namn inte centern lastas för. Det bör stå klart för Frida Berglund.

Anf. 72 FRIDA BERGLUND (s) replik:

Herr talman! Sonja Rembo säger att det är billigast och bäst om människor arbetar i lönsamma verksamheter. Jag håller med Sonja Rembo om det, men det måste nog då vara fråga om industrijobb eller om jobb inom den offentliga sektorn. Men under den tid då moderaterna satt i regeringsställning minskade antalet industriarbeten med ungefär 100 000.

Alla de människor som förlorade sina jobb måste ju ha någonting annat att göra. Jag försökte därför säga att såvitt jag uppfattat är anledningen till att behovet av arbetsmarknadspolitiska insatser är så stort det förhållandet att dessa människor inte har något ordinarie jobb. Den fråga jag ställde till Sonja Rembo var: Vad vill ni göra med alla de öppet arbetslösa vars antal skulle öka med lavinartad fart, om man inte satsade på arbetsmarknadspolitiken?

Problemet är inte att vi inte har meningsfulla jobb, utan svårigheterna består i att betala för sådana jobb inom t. ex. vård- och omsorgssektorerna. De stora budgetunderskotten hämmar våra möjligheter att satsa på detta. Ingen kan väl ta ifrån er äran av att ha satt i gång miljardrullningen och upplåningen. Budgetunderskottet uppgick till 3,7 miljarder när ni kom till regeringsmakten.

Till Lars-Ove Hagberg vill jag säga att det, som jag tidigare nämnt, görs satsningar på att få in ungdomar i industrin. Jag tror att Anna-Greta Leijon närmare kommer att gå in på de frågorna.

Till Elver Jonsson: Jag gör inga poänger av minskningen av arbetslöshets-siffrorna, utan jag beskrev tvärtom vardagssituationen för många människor. Onekligen tycker många människor nu att det händer någonting, och de ser

litet ljusare på sin tillvaro. Jag sade att det kanske var större anledning att ta fasta på detta än på alla statistiska siffror. Man måste ändå vara klart medveten om att det även i framtiden kommer att behövas arbetsmarknads-politiska insatser. Hade ni för ett år sedan gjort den satsning som vi nu gör, och som ni också stöder, hade vi haft betydligt färre arbetslösa.

Till Arne Fransson vill jag bara säga, att budgetunderskottet är det största hotet mot människors trygghet och mot våra möjligheter att klara sysselsättningen. Där har ni tre borgerliga partier ett gemensamt ansvar.

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 73 SONJA REMBO (m) replik:

Herr talman! Ni satte i gång miljardrullningen, sade Frida Berglund. Det är riktigt så till vida att de borgerliga regeringarna icke hade kraft att bryta den socialdemokratiska politik som hade drivits så länge i Sverige. Det var inte lätt att ta över efter 44 års socialdemokratiskt styre. Det hade fordrats en helt annan politik. Vi vände dock trenden.

Vi skall också komma ihåg, att under de sex åren i opposition kom socialdemokraterna icke någon gång med något förslag som innebar lägre kostnader för statskassan. Tvärtom! De pressade på hela tiden. Med socialdemokratisk politik sådan den bedrevs i opposition, hade vårt budgetunderskott i dag varit avsevärt mycket större än vad det nu är.

Industrisysselsättningen minskade under den borgerliga regeringstiden, sade Frida Berglund. Ja, men om jag läser rätt i kompletteringspropositionen, kommer industrisysselsättningen att fortsätta att minska enligt regeringens prognoser.

Man lyckas inte hålla uppe sysselsättningen med den ekonomiska politik som socialdemokraterna nu bedriver, på samma sätt som de gjorde under oppositionstiden. Regeringen fortsätter den politik som då skulle ha lett till ökade budgetunderskott och som nu visar sig leda till just ökade budgetunderskott. Den politik som vi moderater vill föra, och som framgår av inte minst den debatt som har förts i kammaren i dag, leder till lönsamma verksamheter.

Vad vill ni göra, sade Frida Berglund, med de människor som blir arbetslösa om ni inte vill satsa på AMS-åtgärder? Vi vill ju att pengarna skall vara kvar i företagen, där de kan medverka till att skapa produktiva jobb, skapa lönsamhet och ge konkurrenskraft så att vi kan hävda oss ute på världsmarknaderna. Då behöver vi inte skapa arbetstillfällen med skattepengar. Då får vi arbetstillfällen på det sätt som arbetstillfällen skall skapas, nämligen genom att det finns en efterfrågan på produkter, genom att det går att sälja våra produkter och få betalt för dem.

Vårt syfte med arbetsmarknadspolitik är sannerligen inte, vilket man kunde få intryck av i Frida Berglunds första replik, att underlätta tillvaron för AMS. AMS uppgift är att underlätta tillvaron för de arbetslösa. För att kunna göra det behöver man en organisation som fungerar. AMS-

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

tjänstemännen behöver det stöd de kan få att skapa en fungerande organisation. På AMS registreras, enligt uppgifter som har tagits fram av riksdagsrevisorerna, en frånvaro på mellan 30 och 40 %. Så hög frånvaro anses alltid av socialdemokraterna bero på otillfredsställande arbetsförhållanden. Skall vi dra den slutsatsen också när det gäller AMS?

Anf. 74 LARS-OVE HAGBERG (vpk) replik:

Herr talman! Visst skall vi ha lönsamma enheter, men inte till vilket pris som helst och hur sön helst. Då kommer vi, med dagens arbetsliv, att ställa människor utanför arbetslivet. Vad skall vi göra med dem? Det gäller frågan om samhällets lönsamhet.

Efterfrågan kan ju inte framför allt finnas utomlands, utan den måste till ökad del finnas inom vårt land. Det är en politisk uppgift att styra utvecklingen dit. Då kan man inte lämna storfinansen fria tyglar.

Det sker satsningar på industrin, sade Frida Berglund. Det vet jag också. Men när man vägrar att göra något sysselsättnings- eller industriprogram utifrån sociala och kollektiva behov, kommer vi att hamna i ett läge med större problem och ökade satsningar på arbetsmarknadspolitiska åtgärder, vilket vi tvingas till nu. Det är inte en lycklig väg. Det kommer också att bli arbetarrörelsens undergång. Detta kan vi inte hålla på med hur länge som helst. Det måste vara någon trovärdighet mot arbetarrörelsens bas. I annat fall får de konservativa högeridéerna fotfäste.

Det är inte underligt att man diskuterar som man gör inom socialdemokratins ledning och bland dess fotfolk, att budgetunderskottet är det viktigaste hotet. Ja, visst är det ett hot, men jag hade den uppfattningen att arbetarrörelsen har ansett att det kapitalistiska systemet var det största hotet mot arbetslösheten och mot de arbetande. Men det är klart, har man lämnat tanken på fördelningen mellan arbete och kapital, hamnar man naturligtvis i samma båt som de borgerliga när det gäller att lösa samhällets problem. Då blir det som det blir, och man vill inte heller ha något program.

Ta vinstdelningen som ett exempel. Den kommer att införas nu i höst. Den kommer att bli den stora frågan. Skall man med detta vinstdelningssystem satsa på sysselsättning? Nej, man skall köpa aktier. Och var har man köpt aktier hittills? Det är bara att titta på fjärde AP-fonden – i de stora multinationella företagen som investerar utomlands. Vad kommer det att ge för sysselsättning i Sverige, för hemmamarknaden? Man går samma väg som tidigare. Varför inte ta de pengar som man får genom en vinstdelning och lägga dem i en pott för t. ex. en värnskatt, för sysselsättning och investeringar i Sverige. Det måste vara den riktiga vägen för arbetarrörelsen.

Till sist: Ni som i dag värnar om landsting och kommuner och tycker att arbetsgivaravgiften är en belastning kan ta och läsa Oswald Söderqvists särskilda yrkande som finns på era bänkar. Genom att rösta för detta vid dagens eller morgondagens votering tror jag att vi kan rädda landstingens och kommunernas sysselsättning till viss del – det är en god gärning.

Anf. 75 ARNE FRANSSON (c) replik:

Herr talman! Att minska budgetunderskottet är angeläget och nödvändigt för att få balans i ekonomin. Detta torde vi vara helt överens om. Vårt budgetalternativ innebär att budgetunderskottet blir lägre än med det som socialdemokraterna har åstadkommit. Vi har alltså utrymme att satsa på sysselsättningsskapande åtgärder av samma storleksordning som socialdemokraterna, men vårt förslag ger ändå ett lägre budgetunderskott än vad ni har. Vårt förslag innebär en starkare budget än er.

Det var glädjande att Frida Berglund i sin replik inte på nytt beskyllde oss för att inte ha finansierat de sysselsättningsskapande åtgärderna.

Låt mig allra sist säga att vi från centerns sida beklagar att ni från socialdemokratiskt håll i arbetsmarknadsutskottet inte har ställt upp bakom vårt förslag att avsätta ytterligare medel för ungdomsprojekt. Vi har gjort denna prioritering därför att vi anser att det är nödvändigt och angeläget att göra ytterligare insatser för att komma till rätta med den situation som ungdomen i dag befinner sig i. Det finns, som sagt, möjligheter att i samband med omröstningen stödja vårt förslag.

Anf. 76 FRIDA BERGLUND (s) replik:

Herr talman! Sonja Rembo säger att den stora miljardrullningen när det gäller lånanudet berodde på att man inte kunde bryta den socialdemokratiska politiken. Detta är inte med sanningen överensstämmande.

Det första som den borgerliga trepartiregeringen gjorde var att bryta den skatteöverenskommelse som socialdemokraterna hade träffat med LO och TCO. Man rev alltså upp denna överenskommelse och sänkte skatten för höginkomsttagarna. Man finansierade inte hela skattesänkningen, utan det var då man för första gången hade en stor lunch på Grand Hotel där man skrev på det första utlandslånet. Det glömmar jag aldrig – det var skrämmande att se hur förfallet det verkade att man gick ut och lånade till skattesänkningar för höginkomsttagare. Detta visar att ni på vissa punkter mycket väl hade kunnat gå ifrån vår politik. Försök inte skylla på andra utan ta eget ansvar!

När det gäller att få pengarna att stanna kvar i företagen, vill jag säga att vi har väldigt många företag i dag som går med stora vinster, det har vi alltid haft. Men dessa vinster har inte investerats i framtidsjobb. Det är det som har varit problemet. Självfallet har vi inte under den korta tid som vi har haft till förfogande kunnat komma till rätta med det problemet. Men om vi skall klara jobben i framtiden måste också industrin ta sitt ansvar.

AMS-personalens situation kommer vi att få möjlighet att diskutera när revisorerna tagit sin slutliga ställning till den rapport man har gjort på kansliet, så jag går inte närmare in på den saken här.

Till Lars-Ove Hagberg vill jag säga, att vi ser arbetsmarknadspolitiken som ett komplement till industripolitiken, sysselsättningspolitiken och regionalpolitiken. Den är inget självändamål, utan ett komplement. När andra områden sviktar måste man på något vis kunna ge människor en försörjning. Det kan man göra genom arbetsmarknadspolitiska insatser.

Nr 164

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

Arne Fransson, ni har skytt er på ert sätt genom att ni inte varit med om vissa sociala trygghetsreformer som vi mycket hårt har kämpat för. Det gäller värdesäkrade pensioner, arbetslöshetsförsäkringen, avskaffande av karensdagar m. m. Därför skiljer sig budgeten på något vis.

Talmannen anmälde att Sonja Rembo anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 77 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Arbetsmarknadspolitik och sysselsättning har varit ett av huvudämnena i dagens debatt. Därför kan jag fatta mig kortare än de tjugo minuter jag anmält på talarlistan. Jag tänker begränsa mig till några kompletterande synpunkter.

Det jag vill närmare kommentera är framför allt att man av vissa inlägg i debatten kan få intryck av att det skulle vara ett motsatsförhållande mellan fasta jobb och arbetsmarknadspolitik.

Visst är arbetsmarknadspolitiska insatser delvis av tillfällig natur. Men, herr talman, jag vill med några få exempel visa att också inom arbetsmarknadspolitiken ryms fasta jobb och framtidsinriktade satsningar.

För det första: Med hjälp av statliga lönebidrag har nära 40 000 arbetshandikappade fått fasta jobb. Det är tillsvidareanställningar, tryggade mot osakliga uppsägningar på samma sätt som andra jobb.

För det andra: En etapp av kemicentrum vid Lunds universitet ingår i det sysselsättningspolitiska paket som vi lade fram från regeringens sida nu i våras och som är finansierat genom pengar som riksdagen redan beviljat. Det är en framtidsatsning som kan bli av stor betydelse för det svenska näringslivet.

För det tredje: Det gäller utbildningen. Framtidsinriktad om något kan man säga att den utbildning är som vi har inom arbetsmarknadspolitiken. Nästa år omfattar den, om riksdagen följer det beslut majoriteten i utskottet nu ställt sig bakom, 125 000 personer.

Arbetsmarknadspolitiken i Sverige har numera ganska många år på nacken. Det är en tillgång för oss, det ger stadga och uthållighet i verksamheten. Men en styrka i den svenska arbetsmarknadspolitiken är också att den under årens lopp har förnyats, att den har anpassats till de förändringar som läget på arbetsmarknaden kräver.

I den kompletteringsproposition som nu diskuteras finns också förnyelse. De nya inslagen har utformats just med tanke på att arbetsmarknadspolitiken skall vara mer än tillfälliga plåsterlappar, att den skall vara en inkörsport till fasta jobb och medverka till att långsiktigt stärka sysselsättning. Satsningen på dels utbildning och en särskild kampanj för industrin, dels det nya sysselsättningsstödet till kommunerna är nya, framtidsinriktade inslag i arbetsmarknadspolitiken.

Vid varje konjunkturuppgång upplever vi att delar av eller i stort sett hela industrin får svårigheter att finna yrkesutbildad personal. Vi kommer att få krav på omställningar inom industrin till ny produktion och ny produktions-

teknik. Det är med utbildning vi kan göra insatser i tid för att få ett bättre konkurrensläge i framtiden. Genom utökning och omprioritering föreslår vi nu att 10 000 personer inom industrin skall erbjudas vidareutbildning. Det generösa utbildningsbidrag som företagen får kombineras med krav på motprestationer på industrin att ställa upp med anställning av vikarier, med mottagning av ungdomar på ungdomsplatser eller i beredskapsarbeten eller som praktikanter.

Tillsammans med arbetsmarknadens parter vill vi göra en stor industrikampanj. Vi vill inrikta de arbetssökandes intressen mot industrijobb och för utbildning för industriyrken. Vi vill stimulera arbetsgivarna att tidigarelägga sina rekryteringar och utnyttja de möjligheter till utbildning som nu ges.

Kommuner och landsting skall få stöd att skapa fasta anställningar. Det skall framför allt gälla inom barn- och äldreomsorg, öppenvård och psykiatri. De fasta arbetena skall vara ett nettotillskott. De kan komma till genom att man satsar på ny verksamhet eller på att man tidigarelägger ersättningsrekrytering för dem som skall gå i pension.

Herr talman! Jag har under det riksdagsår som gått haft många tillfällen att diskutera med de företrädare för oppositionspartierna som finns i arbetsmarknadsutskottet och som deltagit i debatten i dag. Med tanke på att en så stor del av dagens tidigare diskussion har handlat just om arbetsmarknadsutskottets frågor och med tanke på den sena timmen har jag medvetet i detta inlägg avstått från polemik. Det är inte ett uttryck för ovilja till debatt – tvärtom ser jag fram emot att i det nya riksdagshuset åter få diskutera sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitik med oppositionens olika företrädare.

Anf. 78 SONJA REMBO (m) replik:

Herr talman! Arbetsmarknadsministern sade att det finns ett motsatsförhållande mellan fasta jobb och arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Hon illustrerade detta genom att tala om det välsignelsebringande med lönebidrag, arbetsmarknadsutbildning och liknande åtgärder. Ja, men det är ju inte detta debatten gäller, Anna-Greta Leijon. Vi diskuterar ju inte den här typen av åtgärder. Det kommer alltid att finnas ett behov av den här typen av insatser – det har aldrig någon förnekat. Motsatsförhållandet uppstår ju först när omfattningen av den här typen av åtgärder blir så stor att finansieringen går ut över näringslivets konkurrenskraft och lönsamhet och när våra möjligheter att behålla jobben i den konkurrensutsatta sektorn och investera och expandera i den sektorn minskar. Det är då motsatsförhållandet uppstår. Jag tycker att det är viktigt att göra detta klarläggande.

Sedan ställde jag en fråga till Anna-Greta Leijon i mitt anförande. Jag frågade om regeringen hade räknat på vilken effekt på sysselsättningen den höjda arbetsgivaravgiften kommer att få. Regeringen har ju dock på flera olika sätt medgivit att höjda arbetsgivaravgifter medför negativa effekter på sysselsättningen. Jag förstår av vad arbetsmarknadsministern sade i slutet av sitt anförande att hon inte avser att ta några repliker i den här debatten, men jag har i alla fall velat upprepa denna min fråga.

Nr 164

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

Anf. 79 LARS-OVE HAGBERG (vpk) replik:

Herr talman! Eftersom debatten är uppskjuten till hösten får kanske arbetsmarknadsministern sommaren på sig att fundera över några problem.

Om vi inriktar arbetsmarknadsutbildningen på industrin, uppstår det problem som jag tidigare tog upp, nämligen förändringen av arbetslivets karaktär. Vad kommer den nya tekniken att innebära? Hur tänker regeringen tackla datoriseringen inom industrin? Det kan kanske ta inte bara en dag utan flera veckor för Anna-Greta Leijon att fundera över det här. Antalet arbetstillfällen kommer nämligen att minska. Jag tycker att man ganska sorglöst går förbi den här problematiken i samband med arbetslivets utveckling. I övrigt är vi helt överens om att man bör ha den inriktning som nämns. Men totalt sett blir det ju inga fler arbeten. Det kommer ju att vara samma mängd efter det att åtgärderna har vidtagits, och det är ju inte bra. Då måste vi ju satsa 16–20 miljarder kronor varje år för att upprätthålla samma nivå, och det kan väl ändå inte vara meningen. Frida Berglund sade tidigare att det skall vara ett komplement till industri- och näringspolitiken. Det kan väl vara riktigt. Men då vill man se vad industri- och näringspolitiken samt satsningen på den offentliga sektorn skall innebära. Men nu får vi inga svar alls från regeringen, trots att arbetsmarknadsministern säger att det handlar om detta. Devalveringen, sänkningen av arbetskraftskostnaderna och reallönesänkningen har väl i stort sett varit de enda åtgärder av någon storleksordning som regeringen har kunnat peka på, utöver den engångsinsats som tidigareläggningen av investeringarna innebar.

Den fråga som vpk har ställt hela dagen kvarstår obesvarad: frågan om fördelningen mellan kapital och arbete när det gäller de totala resurserna. Skall man prioritera en sänkning för höginkomsttagarna framför bekämpning av arbetslösheten? Jag tycker att detta är den socialdemokratiska regeringens problem, som regeringen under sommaren verkligen bör ta sig en funderare över – och kanske gå ut i arbetslivet, till sina organisationer, för att undersöka vad som är viktigast i dag. Är det inte fördelningen mellan kapital och arbete av de verkliga resurserna? Klarar vi av det problemet kan arbetarrörelsens partier i riksdagen t. o. m. slå tillbaka de borgerliga attackerna. Men det krävs kanske att den rörelse som finns utanför regering och riksdag kan göra sig hörd – och det är det som jag hoppas på. Det är väl först då som regeringen lyssnar. Hoppet har inte gått förlorat än. Jag tror att det viktigaste som kan komma ut av den här debatten är att man ser till att regeringen lyssnar.

Anf. 80 MARGARETA GARD (m):

Herr talman! Reparationslånen och de särskilda lokallånen som detta betänkande handlar om har debatterats vid tidigare tillfällen. Därför vill jag, herr talman, hänvisa till vad som har anförts i den moderata motionen 2423. Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 2 och 3.

Anf. 81 KERSTIN EKMÄN (fp):

Herr talman! Vi tillstyrkte i höstas förslaget om särskilda lokallån, och vi ansåg att detta skulle vara en engångsföreteelse. Man kunde då kapa de värsta topparna för de mest utsatta bostadsföretagen. Frågan har i allra högsta grad stor principiell betydelse. Man spårar in på en väg som inte minst civiluskottet har avrått ifrån, nämligen användningen av bostadslån för annat än bostadsbyggande och bostadskomplement. När man nu vill fortsätta och eventuellt göra det hela mer permanent, vill vi avstyrka att ytterligare medel tillförs.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna nr 2 och 3.

Anf. 82 KJELL MATTSSON (c):

Herr talman! Två frågor behandlas i civiluskottets betänkande nr 33.

Den ena frågan gäller förlängning av och utökad ram för reparationslånen, en lånemöjlighet som infördes av den tidigare regeringen. Lånen kan användas av fastighetsägare som t. ex. behöver vidta åtgärder då det gäller mögel-, röt-, fukt- och korrosionsskador. Här rör det sig om saker som är värdefulla från bostadspolitisk synpunkt. Naturligtvis har det också ett arbetsmarknadspolitiskt värde, eftersom det skapar sysselsättning inom bostadssektorn.

Den andra frågan gäller de särskilda lokallånen. I bostadsbetänkandet behandlade vi motioner med förslag på olika åtgärder för att minska de problem som finns med tomma bostäder. Här har vi ett av alternativen, nämligen att man kan bygga om tomma lägenheter för annat ändamål. Riksdagen har tidigare beslutat att sådan verksamhet skall få äga rum inom en ram på 25 milj. kr.

Det har senare visat sig att efterfrågan på lån för att bygga om tomma lägenheter för annat ändamål har varit av så stor omfattning att den beviljade ramen inte kommer att vara tillräcklig. Därför föreslår regeringen att ramen skall utökas med ytterligare 25 milj. kr. till 50 milj. kr.

Vi har från uskottets majoritet, som utgörs av regeringspartiet, centerpartiet och vpk, funnit att de båda framställningar som i regeringens kompletteringsproposition görs på bostadsområdet är berättigade. Vi har därför ställt oss bakom regeringens förslag i dessa fall. Vi noterar dessutom att regeringen avser att ytterligare öka ramen för samlingslokalsbyggandet. Det är dock inte något som erfordrar riksdagens beslut i dag.

Jag ber att få yrka bifall till uskottets hemställan.

Anf. 83 GÖRAN ALIMÉR (m):

Herr talman! I utbildningsuskottets betänkande 1982/83:36 behandlas kompletteringspropositionens förslag vad avser utbildningsdepartementets område.

I propositionen föreslås dels att länsskolnämnderna tillförs ytterligare 1 milj. kr. för att kunna knyta tillfällig personal till de regionala planeringsråden med uppgift att skaffa fram nya ungdomsplatser, dels en utökning av ramarna för gymnasieskolan med ytterligare 2 000 platser till en sammanlagd

Nr 164

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

kostnad under utbildningsdepartementets område på 41 milj. kr. Vidare berörs även den kommunala vuxenutbildningen.

Vi kan från moderata samlingspartiets sida acceptera större delen av de föreslagna åtgärderna men har funnit anledning att på ett par principiellt viktiga punkter reservera oss.

När det gäller ungdomsplatserna anser vi att det kommer att uppstå betydande svårigheter för kommunerna att klara av sina uppgifter inom ramen för deras uppföljningsansvar. Detta är en direkt följd av riksdagens nyligen fattade beslut om att statsbidrag för verksamheten med yrkesintroduktion inte skall utgå fr. o. m. kommande budgetår. Vi varnade för detta redan vid den debatten här i kammaren. Varken i budgetpropositionen 1983 eller i nu föreliggande proposition har regeringen övertygande kunnat visa att tillgången på ungdomsplatser under nästa år kommer att vara av den omfattning som har beräknats.

Vi kan konstatera att yrkesintroduktionen i fråga om både omfattning och betydelse har överträffat varje prognos. Skälet till detta är att yrkesintroduktionen innebär praktiska, anpassningsbara och väl fungerande möjligheter för kommunerna att erbjuda ungdom utbildning eller att öppna vägar till anställning. Vi anser därför att villkoret för ett lyckosamt uppföljningsarbete av kommunerna är att denna framgångsrika verksamhet med yrkesintroduktion får fortsätta enligt hittillsvarande regler. Som ett komplement till yrkesintroduktionen bör kommunerna kunna erbjuda ungdomsplatser för ungdomar som blir 17 år det år då anställning sker och som varken befinner sig i reguljär utbildning eller har fast anställning.

De av oss angivna riktlinjerna för uppföljningsverksamheten ligger enligt vår uppfattning mest i linje med det övergripande målet för uppföljningsansvaret, nämligen att bereda alla ungdomar plats i gymnasieskolan.

Eftersom anskaffningen av platser för yrkesintroduktionen och av ungdomsplatser kräver god kännedom om det lokala näringslivet och ett väl upparbetat personligt kontaktnät, sköts detta arbete bäst lokalt i kommunerna av den personal som redan är engagerad i det kommunala uppföljningsarbetet. Det finns därför inget skäl att utöver redan beviljade medel till länskolnämnderna anvisa av regeringen begärda 1 milj. kr.

Innan man, som budgetpropositionen och utskottsmajoriteten vill, ersätter det rådande uppföljningssystemet med ett nytt, bör enligt vår uppfattning en utvärdering av den pågående verksamheten ske. Från moderat sida ställdes i debatten den 18 maj ett antal frågor, som borde besvaras innan man vidtar några genomgripande förändringar. Vi fick då inga svar på våra frågor. Kanske Lars Svensson kan ge bättre besked i dag?

Vi har ingenting att erinra mot att utbildningsinslag i fastare former än hittills knys till yrkesintroduktion och ungdomsplatser, men vi finner det angeläget att betona att utbildningsinslagen ges stadga och kvalitet. Därför är det särskilt betydelsefullt att följa och utvärdera denna del av uppföljningsverksamheten. Vi anser att regeringen bör uppdraga åt SÖ att senast den 15 september 1984 redovisa det första årets erfarenheter av utbildningsinslagen.

Den samlade borgerligheten vill i reservation 1 även framhålla att också andra åtgärder än de redan anförda måste tillgripas för att underlätta ungdomens inträde på arbetsmarknaden. Vi avser då särskilt en förbättrad lärlingsutbildning. Dagens lärlingsutbildning inriktas mot en relativt begränsad del av arbetsmarknaden och utnyttjas i alltför liten omfattning. Enligt vår uppfattning skulle en utbyggd lärlingsutbildning väsentligt underlätta ungdomens möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. Vi anser det därför viktigt att lärlingsutbildning – bedriven i samverkan mellan gymnasieskolan och näringslivet och omfattande såväl praktiska som teoretiska utbildningsmoment – stimuleras samt att den successivt byggs ut till att omfatta allt fler ungdomar i gymnasieskolåldern. Från moderata samlingspartiets sida har vi skisserat ett sådant förslag, som kan ligga till grund för utbildningen.

I debatten den 18 maj i år vid behandlingen av anslagen till gymnasiala skolor sade utbildningsminister Lena Hjelm-Wallén i en till mig riktad replik: "Slutligen vill jag på det bestämdaste motsätta mig påståendena om att socialdemokraterna skulle ha en ovilja mot att förlägga utbildning till arbetsplatser. Vi har medverkat till detta. Jag ställer mig gärna bakom sådana utbildningar, under den mycket bestämda förutsättningen att kvaliteten kan garanteras och att vi får en kvalitativt högtstående yrkesutbildning med tillräcklig bredd."

Herr talman! Det är ju detta vi vill med våra förslag. Jag kan av den anledningen inte förstå utbildningsutskottets socialdemokrater, när de med åsnors envishet vägrar att stödja dessa förslag, som f. ö. även ligger bakom våra reservationer nr 3 och 4.

Avslutningsvis, herr talman, några ord om reservation 8 av moderata samlingspartiet. Vi anser att kostnaderna för de av regeringen föreslagna åtgärderna inom gymnasieskolan bör bestridas genom ianspråktagande av finansfullmakten. En sådan användning av finansfullmakten kan enligt vår uppfattning accepteras, då de aktuella åtgärderna uttryckligen motiveras med dagens extraordinära arbetsmarknadssituation. De i kompletteringspropositionen angivna åtgärderna är att anse som en ersättning för sådana insatser som finansfullmakten direkt är avsedd för.

Med det anförda, herr talman, yrkar jag bifall till reservationerna 1, 3, 5 och 8, som är fogade till utbildningsutskottets betänkande 1982/83:36.

Anf. 84 LARZ JOHANSSON (c):

Herr talman! I regeringens kompletteringsproposition ingår en rad förslag för att förstärka kommunernas möjligheter att leva upp till sitt uppföljningsansvar och för att öka utbildningskapaciteten i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning. Syftet är vällovligt, men en del av åtgärderna verkar tillkomna i ett slags desperation inför utvecklingen. I samband med behandlingen av budgetpropositionen har riksdagens majoritet beslutat att, våra protester till trots, avveckla den framgångsrika yrkesintroduktionen och helt ersätta denna med ungdomsplatser. Nu, några veckor senare, inser man svårigheterna att få fram tillräckligt med ungdomsplatser och tillgriper

drastiska och oplanerade åtgärder. En sådan är att ge länsskolnämnderna pengar för att kunna anställa tillfällig personal som under en övergångstid om en-två månader skall skaffa fram nya ungdomsplatser. Bara ordvalet "skaffa fram nya ungdomsplatser" är ett hån mot alla dessa syo-funktionärer och SSA-sekreterare som under de senaste åren använt all sin tid och kraft åt att bygga upp ett samarbete med det lokala näringslivet och dess företrädare och att med lokala fackliga representanters hjälp öka förståelsen för att skolans behov också är arbetslivets behov.

Nu skall en handfull experter från länsskolnämnderna på en eller högst två månader "skaffa fram" de 6 000 eller 8 000 platser som fattas. Förslaget röjer en brist på verklighetsuppfattning som är skrämmande. Vid den förra debatten här i kammaren hade jag anledning att fråga utskottsmajoritetens företrädare Lars Svensson, om man inte hade några kontakter med verksamheten ute på fältet eller om man hade fått några signaler från något håll om att det nu förelåg svårigheter. Jag fick då inget svar, och jag förstår nu varför!

Låt mig ställa en ny fråga till Lars Svensson: Kan Lars Svensson kortfattat beskriva hur en sådan här "platsanskaffare" skall gå till väga för att på denna korta tid åstadkomma dessa underverk? Det är många som skulle vilja ha besked på den punkten, inte minst den personal som nu har det här till arbetsuppgift. De vill naturligtvis veta vad det är för fel de gör. Självfallet inser de sin begränsning och förstår att socialdemokratiska statsråd i kanslihuset och socialdemokratiska riksdagsmän i utbildningsutskottet vet bättre hur det här skall göras. Det återstår bara för Lars Svensson att tala om hur!

Med ungefär samma bristande insikt behandlar man frågan om högre specialkurser och annan påbyggnadsutbildning. Högre specialkurser skall utvecklas inom områden där det finns ett arbetsmarknadsbehov och kräver en noggrann planering och ett väl utvecklat samarbete med näringslivet, arbetsmarknadens parter, högskolan och andra utbildningsanordnare, t. ex. AMU och Komvux. Allt detta tar tid, om man skall få rätt utbildning vid rätt tidpunkt och med bibehållna krav på hög kvalitet. I någon mån inser utskottsmajoriteten detta, eftersom man inte är säker på att gymnasieskolan kan utnyttja det nya utrymmet som de 2 000 platserna innebär.

Fortsättningen av utskottsmajoritetens tankemöda är dock inte lika väl övertänkt. Om inte gymnasieskolan kan anordna tillräckligt många högre specialkurser bör kapaciteten föras över till Komvux, säger utskottsmajoriteten. Då vill jag fråga Lars Svensson, om han kan ge exempel på någon kommun där det inom Komvux finns en beredskap att utveckla högre specialkurser.

Vi är nu i början av juni månad, och skolan börjar igen omkring den 20 augusti. En stor del av tiden däremellan är Sverige stängt för semester, och det är ånyo en skrämmande brist på verklighetsinsikt, att tro att ett omfattande utvecklingsarbete kan ske på den tid som står till buds. Men Lars Svensson har nu möjlighet att redovisa i vilka kommuner den beredskapen finns.

Däremot finns den gymnasiala lärlingsutbildningen väl etablerad och i väl kända former. Tyvärr är inte omfattningen vad den borde vara, och det är beklagligt, eftersom det är en bra utbildningsform som fyller ett dokumenterat behov på arbetsmarknaden. Skälet till att den inte fått den omfattning som den borde ha är att utbildningsformen är förenad med stora kostnader för de företag och hantverkare som tar emot lärlingar i sina företag. Därför har vi än en gång från centerns sida föreslagit att det särskilda stimulansbidraget till industri- och hantverksutbildningar också bör utgå till lärlingsutbildning. Med samma envishet säger socialdemokraterna nej. Det finns tydligen oöverstigliga hinder i att ändra i en eller annan liten förordning för att göra detta möjligt. Jag tror inte längre på det argumentet. Det enda skälet är att socialdemokratin och fackföreningsrörelsen är motståndare till en utbyggd lärlings- och hantverksutbildning. Detta är tyvärr den bistra sanningen, och det är lika bra att de ungdomar som den här vägen hade kunnat få en gångbar utbildning inser att majoriteten här i riksdagen hellre satsar en eller annan miljon på att "skaffa fram ungdomsplatser" än att erbjuda utbildning!

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 3 i utbildningsutskottets betänkande nr 36.

Anf. 85 JÖRGEN ULLENHAG (fp):

Herr talman! De frågor som tas upp i utbildningsutskottets betänkande har vi tidigare under detta riksmöte haft anledning att diskutera vid flera tillfällen. Jag ser därför ingen anledning att nu ta upp en längre diskussion. Låt mig bara säga att vi från folkpartiets sida har hävdat vikten av att vi skall ha ett tillräckligt stort antal platser i högskolan. Tyvärr har vi varit ensamma om den uppfattningen. Nu fullföljer vi reservationsvägen denna vår uppfattning.

Herr talman! Jag yrkar bifall till folkpartiets reservation.

Anf. 86 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! I denna sena timme skall också jag fatta mig kort.

Vi är inte överens med regeringen beträffande de åtgärder som föreslås i proposition 1982/83:150, framför allt inte när det gäller 18–20-åringarnas arbetslöshet. Det framhålls i propositionen att en allt större del av de arbetslösa ungdomarna i åldern 18–20 år har genomgått eller avbrutit en utbildning i gymnasieskolan. En specialundersökning om arbetskraftens utbildning visar att en tredjedel av de arbetslösa 18–19-åringarna hade en minst tvåårig gymnasial utbildning. Man hänvisar också till en SÖ-undersökning från 1978, enligt vilken omkring 10 % av en kull intagna till gymnasieskolan avbröt sina studier. De teoretiska linjerna har färre studieavbrott än många av de yrkesinriktade linjerna.

Mot bakgrund av dessa undersökningar föreslår regeringen nya och kompletterande utbildningar för att öka möjligheterna till sysselsättning för ungdomarna. Man konstaterar att det behövs extraordinära insatser. Det är vi helt överens med regeringen om. Men vi delar inte regeringens uppfattning

Torsdagen den
2 juni 1983

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

om vilka insatser som bör göras.

Vi menar att man måste ta hänsyn till att den stora ungdomsarbetslösheten inte enbart hänger samman med konjunkturerna, utan att den också har strukturella orsaker. I syfte att på längre sikt förbättra situationen för främst 18–19-åringarna bör regeringen därför överväga en förlängning till tre år av tvååriga yrkesinriktade linjer. En sådan förlängning skulle medge ökat utrymme för undervisning i s. k. allmänna ämnen på de yrkesförberedande studievägarna, vilket på sikt skulle bidra till att ungdomsarbetslösheten minskade.

Med detta vill jag yrka bifall till Björn Samuelsons' reservation nr 6 om förlängning av tvååriga yrkesinriktade linjer på gymnasieskolan.

Anf. 87 LARS SVENSSON (s):

Herr talman! Liksom de tidigare talarna kan jag fatta mig väldigt kort i detta inlägg, eftersom en del av de frågor som tas upp i utskottets betänkande och i reservationerna har diskuterats tidigare här i kammaren.

De förslag som berör utbildningsdepartementets område ingår i det paket med sysselsättningsskapande åtgärder som nu har lagts fram för riksdagen. Det är därför naturligt att innan riksdagen skils se till att åtgärder vidtas som underlättar för de lokala skolmyndigheterna att ytterligare öka sina insatser.

Jag skulle kortfattat vilja kommentera några av de frågor som reservanterna tagit upp. Jag anser inte att jag har anledning att gå in på någon längre diskussion av de förslag som vi tidigare behandlat om avvecklandet av yrkesintroduktionen. Det är inga drastiska och oplanerade åtgärder som vi har föreslagit. Vi kan, som jag sade i den tidigare debatten, hänvisa till en undersökning som Arbetsgivareföreningen har gjort och som tyder på att man där är intresserad av att ha enbart ett system. Jag tror att man kommer att klara av att skaffa fram tillräckligt många ungdomsplatser. Inom annan verksamhet har man utnyttjat personalanställare och fackliga företrädare med god kännedom om näringslivet till att just skapa fram platser av den här arten inom en annan myndighet. Det har visat sig fungera relativt skapligt. Varför skulle vi inte kunna förstärka den verksamhet som bedrivs inom skolans område av SSA-sekreterare och syo-funktionärer och ge dem ytterligare hjälp? Det är inte fråga om att ersätta dem – det är fråga om att stödja och hjälpa dem med att få fram ytterligare platser.

När det sedan gäller lärlingsutbildningen vill jag säga att vi får tillfälle att diskutera den frågan ordentligt i höst när regeringen presenterar förslag om hur lärlingsutbildningen skall se ut. Det är fel att göra gällande att vi inte accepterar lärlingsutbildningen. Vi har enligt budgetpropositionen utökat antalet platser med 1 500 och därigenom skapat möjligheter för ytterligare lärlingsutbildningsplatser. Jag skulle också vilja säga till moderaterna att det är ett egendomligt förslag man presenterar, när man inte är villig att anvisa medel utan hänvisar till finansfullmakten. Moderaternas egna representanter i finansutskottet har talat om vad man skall använda finansfullmakten till, och man anger inte att den kan användas inom utbildningsdepartementets

område. Man går alltså här emot sina egna företrädare i finansutskottet.

Genom de insatser, aktiviteter och förstärkningar som nu sätts in och som kommer läns skolnämnderna till del och där de lokala organisationerna får en utökning av gymnasiala specialplatser för de ungdomar som icke har något jobb sedan de gått igenom gymnasieskolan skapar man möjlighet att ge ytterligare människor sysselsättning.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 88 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! För andra gången har broderskaparna motionerat om ett bemyndigande till regeringen att kunna satsa mer på trossamfundens lokaler. Företrädarna för folkpartiet och centern har i utskottet velat bifalla detta förslag. Jag räknar självfallet med att broderskaparna stöder sitt eget yrkande. Bifall till reservationen.

Anf. 89 ING-MARIE HANSSON (s):

Herr talman! Vi har behandlat den här frågan tidigare i kulturutskottet, och jag vill bara säga att vi inte har några ytterligare sakliga skäl att tillföra ärendet.

Jag vill bara yrka bifall till utskottets hemställan. Av utskottets betänkande framgår klart att det finns möjligheter att av sysselsättningsskäl öka insatserna, när så bedöms erforderligt av arbetsmarknadsmyndigheterna. Då kan man göra insatser för trossamfundens lokaler både som beredskapsarbeten och med bidrag från anslaget till allmänna samlingslokaler, dit vissa av trossamfundens lokaler räknas.

Anf. 90 KARL BJÖRZÉN (m):

Herr talman! Jag har till uppgift att tala om energibeskattningen. Det innebär att det blir ett väldigt kast tillbaka till förmiddagens debatt. Varför det har blivit så här vet jag inte, för jag har inte varit med om att göra upp talarlistan. Det kan dock finnas anledning att göra en sammanfattning av förslag om energibeskattnings som vi har att ta ställning till.

Man kan säga att det var något av ett lappkast från den socialdemokratiska regeringens sida när den i kompletteringspropositionen kom med förslag till energiskattehöjningar på flera miljarder kronor. Trots att det har debatterats mycket här i dag, kan det finnas anledning att redogöra för vad som har hänt och vad som håller på att hända på energiområdet och se på vad det kan få för betydelse för medborgarna och näringslivet.

Frågan om energiskatterna har utretts av en särskild kommitté, energiskattekommittén, som lämnade sitt betänkande Skatt på energi förra året. Betänkandet har remissbehandlats. Under en längre tid har sedan arbetet med en proposition pågått i regeringskansliet. I propositionsförteckningen i januari fanns också en särskild proposition om energibeskattningen aviserad. Propositionen skulle komma eventuellt den 31 mars. Senare fick vi höra att den skulle komma i maj. I kompletteringspropositionen sägs att man

Nr 164

**Torsdagen den
2 juni 1983**

*Den ekonomiska
politiken, m. m.*

fortfarande har för avsikt att lämna den till vårriksdagen. I en interpellationsdebatt den 30 maj, alltså i måndags, fick vi av energiministern höra att propositionen är färdigskriven. Men vi har ännu inte sett den och får väl anta att vi inte får den innan vi skiljs åt för sommaruppehållet.

Under tiden har det gjorts uttalanden från regeringshåll om energiskatterna. I en artikel i Dagens Nyheter den 21 maj var det någon som påpekade att energiministern i Vi Bilägare lovat att energiskatterna inte skulle höjas. Tvärtom skulle vi dra nytta av de sänkta oljepriserna, hävdade hon. Som en indikation på när en höjning av energiskatterna till nöds skulle kunna aktualiseras angav hon i intervjun det tillfälle då oljepriserna kunde komma att sänkas med 25–30 %. Så sent som i mars i år har Birgitta Dahl i ett brev till Bilfront sagt att någon bensinskatt höjning inte är aktuell. Tvärtom, säger hon, bör de sänkta oljepriserna utnyttjas för att förbättra Sveriges och enskilda konsumenters ekonomi.

När sedan lappkastet kom i kompletteringspropositionen kan man tänka sig att villaägare, bilägare och hyresgäster ansåg sig vara svikna.

Under det senaste halvåret har vi behandlat tre särskilda propositioner om skatteköjningar på energiområdet. Jag skall återkomma senare till detta.

I interpellationsdebatten i måndags sade energiministern en hel del intressanta saker, bl. a. följande: "Jag tror att det är oerhört viktigt att vi på energipolitikens område håller fast vid de riktlinjer och principer som riksdagen har beslutat skall gälla — —." Vidare säger hon att "det bara är med fasta spelregler på det här området som vi har en chans att klara de mycket ambitiösa mål som har satts upp för energipolitiken".

Det låter bra, men det är ju just detta som regeringen inte har gjort, utan man lägger i kompletteringspropositionen — på knappt tre sidor — fram omfattande förslag till energiskatteköjningar utan att redovisa underlaget för bedömningarna. Man talar om fasta spelregler, men de lyser med sin frånvaro.

I ett annat avsnitt i interpellationsdebatten sade Birgitta Dahl — gentemot interpellanterna, som tillhör centerpartiet: "Det går inte att med förnuftsskäl eller energipolitiska skäl motivera varför man går emot energiskatteköjningen." Men inom moderata samlingspartiet anser vi att man bör resonera precis tvärtom. Skälet till att vi har yrkat avslag på alla förslag till energiskatteköjningar är att vi har bedömt det så, att det inte föreligger några energipolitiska skäl för att höja några energiskatter.

Så fortsätter Birgitta Dahl: "Och det går inte att plocka ut delar av energiskattefrågan — — utan det är en helhetsfråga." Men när man lade fram förslag till lag om ändring i lagen om bensinskatt i proposition nr 50 gick det bra att plocka ut delar och inte betrakta det som en helhetsfråga. I proposition 99 lade man fram förslag till lag om ändring i lagen om allmän energiskatt, och då gick det också bra att bryta ut en delfråga och bortse från helheten. Likadant var det i proposition 100 med förslag till lag om skatt på viss elektrisk kraft.

De goda synpunkter som energiministern framför lever regeringen inte alls upp till, och därför blir det som det blir.

I interpellationsdebatten diskuterades också bensinskatten. Beträffande höjning av bensinskatten sade Birgitta Dahl att den är "en del av den helhetslösning på energiskatteområdet som vi vill genomföra för att kunna ge de långsiktiga besked som behövs för att energipolitiken skall fungera i praktiken. Dessutom måste ju momsbefrielsen när det gäller inhemska bränslen finansieras."

Där är det två intressanta saker. Beträffande bensinskatten kan man säga att den verkligen har blivit en riktigt politisk soppa. Andra talare har dessutom här i dag påpekat att motiveringarna för energiskattehöjningarna har varit varierande och många. Det har gällt att finansiera inkomstskatteomläggningen och det har gällt arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Vid utskottsbehandlingen tillkom sedan finansiering av förbättrat ubåtskydd. Här kom så sent som i måndags ytterligare ett tillskott till floran, nämligen att momsbefrielsen när det gäller inhemska bränslen skulle finansieras med den föreslagna höjningen av bensinskatten.

Vi drar av detta slutsatsen att vad som har hänt är att den socialdemokratiska energiskattepolitiken har lidit ett fullkomligt skeppsbrott. Då är frågan vad det har för betydelse. Ja, i första hand har det den betydelsen att det försvårar möjligheterna att bedriva en vettig energipolitik. För medborgarna betyder det en hel del. De berörs naturligtvis som villaägare, bilägare osv., men framför allt berörs näringslivet. Jag tycker det är upprörande att behandla en så viktig fråga som energiskattefrågan på det sätt som har skett. Det sägs att man vill underlätta för industrin och få industriinvesteringarna att öka, men man måste vara medveten om att till de största svårigheterna för industrin hör osäkerheten om framtiden. Och när en så viktig produktionsfaktor som energin blir utsatt för en sådan behandling som nu skett, så att osäkerheten om de framtida villkoren bara ökar, då tycker jag det är befogat att säga att man har handlat oförståndigt med tanke på effekterna för vårt näringsliv.

Det är nu bara att hoppas att det underlag som saknas när vi nu skall fatta beslut om skattehöjningar på energiområdet i miljardklass och som tydligen ligger i Birgitta Dahls skrivbordslåda kommer fram till hösten, så att vi då kan få en mer övergripande debatt och få hyfsning på frågan om energibeskattningen.

Med det vill jag yrka bifall till de moderata reservationerna i skatteutskottets betänkande nr 55.

Anf. 91 THURE JADESTIG (s):

Herr talman! Jan-Erik Wikström sade för en stund sedan, när det gällde kulturutskottets betänkande angående lokalfrågor för trossamfunden, att han tyckte att motionärerna skulle kunna ställa sig bakom den reservation som han och centerpartiet står för. Men det kan vi inte. Reservanterna går nämligen ett steg längre än motionärerna den här gången har tänkt sig och längre än vad som – enligt mitt sätt att se – är möjligt inom ramen för kompletteringspropositionen och vår motionsrätt. De kräver en omläggning av anslagskonstruktionen vad avser trossamfunden, så att reglerna utformas

Torsdagen den
2 juni 1983

*Kommunalekonomiska frågor,
m. m.*

som de som nu gäller för allmänna samlingslokaler – alltså de profana.

Skäl kan finnas för sådana tankegångar, men om reglerna skall ändras bör det övervägas, och det bör ske via en parlamentarisk utredning. Det finns många saksakskäl som i ett sådant sammanhang måste övervägas, inte minst ur trossamfundens synpunkt.

Därför utgår motionärerna från – med stöd av de positiva uttalanden som utskottsmajoriteten har gjort och de uttalanden som reservanterna har gjort i själva sakfrågan – att regeringen i den fortsatta handläggningen också väger in trossamfundens lokalresurser och möjligheterna för samfunden att vidga sin bygnadssektor, bl. a. av sysselsättningsskäl.

Anf. 92 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Låt mig säga till min vän Thure Jadestig att han har satt ett nytt rekord i tävlingen om argument för att inte biträda sina egna åsikter.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 93 TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera finansutskottets betänkande 45 om kommunalekonomiska frågor inför år 1984, m. m.

Kommunalekonomiska frågor, m. m.

Anf. 94 LENNART BLOM (m):

Herr talman! De kommunalekonomiska frågorna ansluter helt naturligt nära till den allmännekononomiska situation som vi har debatterat en god del av dagen. Jag anser det därför försvarligt att fatta mig mycket kort – också av det skälet att dessa frågor naturligtvis kommer tillbaka till kammaren vid åtskilliga senare tillfällen.

Den kommunala sektorns betydelse belyses kanske lämpligast på det sättat att man säger att den svarar för två tredjedelar av den offentliga konsumtionen. Kommunerna drar in ungefär 100 miljarder i inkomstskatt från invånarna och får ungefär 50 miljarder till i statsbidrag.

När det gäller den direkta skatten kan det vara intressant att erinra om att den för de allra flesta skattebetalare är till allra största delen kommunal – det avspeglas i relationen 100 miljarder i kommunalskatt mot drygt 30 i statsskatt.

Även kommuner och landsting måste leva inom ramen för våra begränsade tillgångar. Det är den grundläggande värderingen för, tror jag, alla partier som har skärskådat detta problemkomplex. För moderata samlingspartiet – som går längre och är berett att ta ansvaret för ett antal impopulära beslut – är utgångspunkten att kommunerna av samhällsekononomiska skäl måste utmär-

kas av s. k. nolltillväxt. Enligt vår mening hade detta bort gälla redan under löpande år, men i vart fall bör det ske under 1984.

De besparingar som moderaterna därför har ställt sig bakom motsvarar en dylik dämpning av den kommunala verksamheten jämfört med nuläget. Den innebär att beskattningsrätten i fråga om juridiska personer helt försvinner – det drabbar primärkommunerna. Det alternativet innefattar också generella indragningar i storleksordningen 2,5 miljarder från landstingen och därutöver en dryg miljard från primärkommunerna. Jag vill i det här sammanhanget säga några ord om det s. k. mentalvårdsbidraget.

Ätminstone två talare tidigare i dag – herr Gadd, finansutskottets ordförande, och herr Palme – har starkt angripit moderaterna på den här punkten. Det kan inte förklaras på annat sätt än att de antingen är okunniga eller talar mot bättre vetande. Mentalvårdsbidraget är i praktiken i dag att betrakta som ett generellt skatteutjämningsbidrag. Den omständigheten att man sparar på just det bidraget innebär enbart att landstingen sedan får prioritera inom befintlig ram. Det gör de redan nu. Dessutom är en minskning av detta bidrag motiverad av att man sannolikt i alla landsting nu är inställd på att dämpa den slutna psykiatriska vården.

Jag vill alltså bestämt opponera mot de mycket uppseendeväckande uttalanden, präglade av antingen illvilja eller okunnighet – förmodligen bägge – som vi har hört tidigare i dag; man har menat att moderaterna vill klämma åt de sjuka på detta speciella område. Det är landstingen som gör prioriteringarna, och de har full frihet att satsa lika mycket på det här området i framtiden, om de så vill.

Det kommunala skattestoppet under 1984–1985 är för vår del en absolut förutsättning för att den här ekvationen skall gå ihop. Mot den bakgrunden är vi kanske något förvånade över att det motstånd som vi på den punkten möter för centerns del har motiverats med att ett temporärt skattestopp skulle få till följd att ojämlikheterna i fråga om service, skatter och avgifter fryses på nuvarande nivå. Det påståendet kan inte betyda något annat än att man inte vill ha skattestopp utan skattehöjningar för att kommunerna skall bli jämställda!

Det är en linje som centern har drivit här i Storstockholm och därigenom hjälpt socialdemokraterna att höja skatten, men det är icke moderaternas linje. Samtidigt är själva ståndpunkten oklar. Jag förutsätter att herr Rämgård kommer att förklara den.

Jag skall avsluta dessa kortfattade synpunkter före de yrkanden som är aktuella med att notera att utskottet har ställt sig positivt till en moderat motion, nämligen den om att man närmare skulle undersöka möjligheterna att införa enhetliga redovisningsprinciper för kommunerna. Det vore ett utomordentligt betydelsefullt framsteg om det kunde uppnås. Där är vi eniga.

Jag vill dessutom yrka bifall till två särskilda motioner där vi än så länge är ensamma. Den första är väckt av Margit Gennser och gäller att statlig, kommunal och landstingskommunal verksamhet inte skall utformas med differentierade, inkomstrelaterade avgifter. Det förslaget avvisas med

Nr 164

Torsdagen den
2 juni 1983

*Kommunalekonomiska frågor,
m. m.*

Torsdagen den
2 juni 1983

*Kommunalekonomiska frågor,
m. m.*

svepskälet att det administrativt är för besvärligt. Vi konstaterar att detta mycket väl går att ordna med schabloner, om man vill. Vi skall inte ha dubbla progressioner – det är tanken bakom den motionen.

Den andra motionen avser en utredning om komplettering av upphandlingskungörelsen. Den baseras på uppfattningen att åstadkommandet av en nödvändig dämpning av den kommunala verksamheten skulle avsevärt underlättas om man såg till att kommuner och landsting i varje aktuellt skede som upphandlingskungörelser och andra sådana bestämmelser täcker in också var skyldiga att pröva alternativet entreprenad eller annat arrangemang som ligger utanför offentlig service.

Vi har inte heller på den punkten än så länge fått stöd från annat håll, men vi finner att detta är i hög grad behjärtansvärt som ett litet men nödvändigt led i den anpassning som också kommuner och landsting måste göra till en förändrad samhällsekonomisk bild, om vilken det under tidigare debattimmar talades mycket men inte särdeles mycket relevant.

Jag konstaterar avslutningsvis, herr talman, att regeringen i de tre propositioner den har avgivit i vilka kommunalekonomiska frågor behandlas – budgetpropositionen, den speciella propositionen och kompletteringspropositionen – ständigt har utlovat intressanta besked i påföljande propositioner om åtgärder på det kommunalekonomiska området. Det hela har slutat med en magnifik västgötaklimax. Därmed inget ont sagt om Skaraborgs läns landsting, som emellertid tyvärr har samlat på sig litet för mycket pengar.

Men jag noterar att när sanningens minut randas för den sittande regeringen, får den lov att tala om konkret på vilket sätt man skall spara även på det här området. Det är vår uppfattning att det också innebär att ett kommunalt skattestopp, som vi i och för sig inte gärna ser, ändå införs i åtgärdsarsenalen. Annars blir det aldrig möjligt att klara uppgiften. Landstingen och kommunerna är ju den mest expansiva sektorn.

Jag yrkar sammanfattningsvis, herr talman, bifall till reservationerna 1, 5, 6, 8, 14, 15, 20 och 22 samt till reservationerna 26 och 27, som avser de bägge motioner som jag här tidigare har omnämnt.

Anf. 95 ROLF RÄMGÅRD (c):

Herr talman! Kommunerna har en tung och avgörande roll i samhälls-ekonomin, samtidigt som de fått ta över stora ansvarsområden i samhällsplaneringen. Inte minst gäller det sysselsättningen.

Eftersom kommun- och landstingsverksamheterna bedrivs i förhållandevis decentraliserade former, har dessa också stor regionalpolitisk funktion. Samtidigt kan de kommunala verksamheterna erbjuda variation i det lokala utbudet av arbetstillfällen. Från inte minst regionalpolitisk och sysselsättningspolitisk synpunkt är det därför angeläget att de kommunala verksamheterna kan bedrivas i ett kommunalekonomiskt klimat som ger förutsättningar för en långsiktig planering. Det är därför anmärkningsvärt hur nonchalant regeringen har behandlat kommunsektorn. När socialdemokraterna var i opposition anklagade man Fälldinregeringen för konfiskation av kommunernas pengar och dålig framförhållning och bristfälliga besked till

kommunerna om ekonomiska förutsättningar. Men det var i alla fall inte sämre framförhållning från den dåvarande regeringen än att kommunerna kunde i god tid fastlägga sina långtidsbudgetar.

Men, herr talman, hur ser läget ut i dag när vi har en socialdemokratisk regering som säger sig vilja värna om kommunernas handlingsfrihet? Som handläggningen av de kommunalekonomiska frågorna har skötts under denna vår har den lämnat mycket övrigt att önska.

När regeringen lade fram sin budgetproposition i januari fanns ingen vägledning för kommunsektorn, utan man hänvisade till den särskilda propositionen om de kommunalekonomiska frågorna. När den propositionen kom visade det sig att det inte heller i den fanns mycket substans. I stort sett föreslog man ett riktat stöd till särskilt utsatta kommuner och landsting för att hålla tillbaka skattehöjningar. Dessutom skall indragningen av skatteunderlaget för fysiska personer med 1 % upphöra fr. o. m. 1984. Det skulle innebära en finansiell förstärkning på 1 miljard kronor. I själva verket gällde denna indragning endast 1983. Det är då fel att tillgodoräkna kommunerna 1 miljard kronor, som regeringen och utskottsmajoriteten gjort.

I övrigt hänvisade man i proposition 90 till att ytterligare åtgärder inom kommunsektorn skall komma i kompletteringspropositionen.

Ja, när den kom fanns heller inte mycket till vägledning för kommunerna. Regeringen bygger i stort sett hela sin politik, när det gäller kommunsektorns ekonomi för 1984, på sin förhoppning att inflationen skall kunna pressas ner till 4 %. En mer realistisk bedömning av inflationen under 1984 pekar då snarare på 6–7 %. Det skulle innebära att den beräknade förbättringen på 3–4 miljarder kronor för kommunernas finanser, jämfört med KEA-kalkylen, begränsas till 1–2 miljarder kronor. Men inte nog med detta; nu har regeringen ägnat sig åt ytterligare tuvhoppning som ställer den kommunala planeringen på ända. Helt plötsligt har man gått ifrån sin i propositionen föreslagna strategi att kommunsektorns ekonomi skulle förbättras, om man finansierar marginalskattereformens andra steg med höjda energiskatter i stället för med arbetsgivaravgifter.

Nu i elfte timmen har man kommit överens med vpk att i stället temporärt höja arbetsgivaravgiften med 1 %. Vad innebär det för kommunerna? Det rör sig för dessa om en indragning på ca 0,5 miljarder kronor, som också Arne Gadd talade om. Först drar man in dessa medel, sedan skall man betala ut 250 milj. kr. för tidigare lagda arbeten inom kommunsektorn. Vad är detta för rundgång? All denna ryckighet från regeringens sida har gjort att många kommuner och landsting inte har kunnat upprätta någon långtidsbudget i sin kommunala planering. Detta kan få mycket olyckliga konsekvenser ute i kommunerna, med bl. a. stora skattehöjningar som följd.

I och med uppgörelsen mellan regeringen och vpk om höjda arbetsgivaravgifter urholkas ytterligare trovärdigheten hos regeringens kommunalekonomiska politik.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att den kommunala ekonomin varken i kompletteringspropositionen, i budgetpropositionen eller i den

Nr 164

Torsdagen den
2 juni 1983

*Kommunalekonomiska frågor,
m. m.*

Torsdagen den
2 juni 1983

*Kommunalekonomiska frågor,
m. m.*

särskilda propositionen om kommunalekonomiska frågor har fått en behandling motsvarande dess betydelse. Få konkreta besked har getts som kunnat underlätta den kommunala planeringen. När besked lämnats har det antingen varit sent – särskilda stödet – eller i form av lappkast – höjda arbetsgivaravgifter.

Centern anser att kommuner och landsting i denna situation måste göra omprioriteringar, effektivisera och hushålla bättre med tillgängliga resurser. Verksamheten måste delvis ges en ny inriktning. Ansvar för att en omprövning kommer till stånd ligger i första hand på kommunerna själva. Vi i centern avvisar bestämt hårda centralstyrningar genom ökad detaljreglering av kommunernas verksamhet eller lagfäst skattestopp, som moderaterna förordar. Den moderata kommunalpolitiken kan man beteckna som "den som har mycket skall mer vara givet".

Nej, det måste vara så att det större ansvaret för den ekonomiska utvecklingen, som kommunerna måste ta på sig, i stället måste förenas med större frihet att använda resurserna för den enskilda kommunen och medborgaren. Detta var motivet för det arbete som utfördes av den 1980 tillsatta stat-kommungruppen. Staten skulle medverka till att skapa likvärdig ekonomisk grundval för den kommunala verksamheten i alla delar av landet. Först då kan kommunerna ge medborgarna en i princip likvärdig service till samma pris.

Det är också av den anledningen som vi från centern i finansutskottet har föreslagit att det särskilda riktade stödet till kommunerna på 300 milj. kr. tillförs skatteutjämningssystemet. Likaså vill vi för 1983 öka skatteutjämningsbidraget med 230 milj. kr., i stället för det stöd till fasta tjänster i kommuner och landsting som föreslås av regeringen och utskottsmajoriteten.

Centern vill bygga vidare på skatteutjämningssystemet, vilket är en förutsättning om vi skall uppnå likvärdiga förhållanden mellan olika kommuner och landsting i landet. Samtidigt ökar den kommunala självstyrelsen genom denna metod.

Åtskilligt har gjorts under de senaste årtiondena för att ge kommunerna ekonomiska arbetsförutsättningar. Reformsträvandena har varit särskilt markerade sedan 1976. Skatteutjämningsbidragen ökade från 2,5 miljarder kronor 1976 till ca 10 miljarder kronor 1982. Trots dessa i och för sig förtjänstfulla reformer inom den statliga skatteutjämningen kvarstår stora skillnader mellan kommunernas skattekraft. Det måste därför vara mycket angeläget att finna rationella former för statsbidragen till kommunerna.

De speciella statsbidragen uppgår i dagsläget till uppåt ca 40 miljarder kronor. Centern anser att en etappvis omfördelning av resurser till skatteutjämningssystemet bör komma till stånd. Genom att de speciella statsbidragen successivt trappas ner och motsvarande resurser förs över till skatteutjämningssystemet, kommer vi att kunna uppnå en ökad utjämning av skattekraften. Så småningom kommer alla kommuner att erhålla statsbidragen genom skatteutjämningen. Enligt centerns uppfattning måste utjämningen gå så långt, att det är enbart skillnader i den kommunala servicen som

avgör hur stora skillnaderna i utdebitering och avgifter blir.

Målsättningen med den kommande kommunala skatteutjämningsutredningen måste vara att kraftigt minska utdebiteringsskillnader enligt de principer vi från centern lagt fram.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till reservationerna 2, 7, 11, 12, 16, 17, 21 och 23 i finansutskottets betänkande 45.

Anf. 96 ROLF WIRTÉN (fp):

Herr talman! Den kommunala expansionen har under ett antal år gått för snabbt. Resurserna har inte räckt till. En viktig uppgift i den ekonomiska politiken är därför att bromsa expansionstakten. Detta är en av förutsättningarna för att vi skall kunna arbeta oss ur de obalanser som den svenska ekonomin lider av. Vi i folkpartiet har sagt, att expansionen måste hållas under 1 % i volymtillväxt. Vi har vidare sagt, att den offentliga konsumtionen måste hållas tillbaka.

Detta sammantaget innebär att en betydande del av besparingarna i vårt budgetalternativ, med nettobesparingar på totalt 10 miljarder kronor, lagts på den kommunala sektorn.

Den teknik vi föreslår för denna besparing är prövad med framgång för de kyrkliga kommunerna. Den innebär att kommunerna själva får finansiera den kommunala skatteutjämnningen i förhållande till sin ekonomiska styrka.

Vi föreslår att en avgift på 0,7 % tas ut på hela det kommunala skatteunderlaget. Det ger 4,2 miljarder kronor. Av dessa pengar återgår 1 miljard till landstingskommunerna för att jämställa dem med primärkommunerna när det gäller skatteinkomster från juridiska personer, dvs. kommunal företagsbeskattning.

Den här utjämnningen har sin bakgrund i föregående års besparingar i den kommunala sektorn. Riksdagen beslöt ju då att dra in hela skatteinkomsten från juridiska personer för landstingen mot att primärkommunerna fick behålla 40 % av denna skatteinkomst. Anledningen till den hårdare behandlingen av landstingen var naturligt nog att de hade en klart starkare ekonomisk ställning än primärkommunerna. I dag föreligger inte denna ojämlikhet på samma sätt. Därför menar vi i folkpartiet att alla kommuner skall behandlas lika. Såväl primärkommuner som landstingskommuner får behålla 40 % av skatteinkomsterna från de juridiska personerna. Detta är inte minst viktigt mot bakgrund av att landstingen har ansvar för sjukvården och den ökade belastning denna får genom det större antalet äldre vi får de närmaste åren.

Det politiskt intressanta är att den socialdemokratiska regeringen har bibehållit besparingstekniken för 1984 vad gäller de juridiska personerna. Kammarrens ledamöter minns säkert vilka formuleringar som användes mot förra årets riksdagsmajoritet när det här beslutet togs. Man var inte aktsam om orden, som Olof Palme brukar mana till ibland. Nej då. Det var stöld och konfiskation av kommunernas tillgångar. Ett år senare accepterar man

Nr 164

Torsdagen den
2 juni 1983

*Kommunalekonomiska frågor,
m. m.*

Torsdagen den
2 juni 1983

*Kommunalekonomiska frågor,
m. m.*

förslaget. Det är en av de många helomvändningarna i den socialdemokratiska politiken.

För att bistå primärkommuner och landsting som drabbas särskilt hårt av den kommunala besparing vi föreslår på netto 2 miljarder kronor, föreslår vi också, herr talman, liksom regeringen, en extra resurs på 200 milj. kr.

Herr talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till reservationerna 3, 9, 13, 19 och 24.

Anf. 97 NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Under de borgerliga regeringsåren sökte man framställa verksamheten i kommuner och landsting som tärande på samhällsekonomin. Kommunal konsumtionsökning ställdes i motsats till enskild konsumtion, som om den kommunala verksamheten inte berörde de enskilda människorna, vilket den ju gör i allra högsta grad. Kommunal expansion framställdes som ett hot mot tillgången på arbetskraft i den privata industrin, när industrin i själva verket kastade ut arbetare och tjänstemän, och kommunerna anställde människor som annars skulle ha förlängt arbetslöshetsköerna.

De verkliga skälen till den expanderande kommunala verksamheten har förtigits. Till stor del har expansionen skett som en följd av de krav på samhällsfunktioner som inte minst det privata näringslivet ställt. Det kan gälla skolor, kommunikationer, bostäder, barntillsyn eller andra för produktionen nödvändiga ting. Likaså har man förtigit att den politik som förts på riksnivå lagt ökade uppgifter på kommunerna. Inte minst gäller att tilltagande arbetslöshet och social utslagning ställt kommunerna inför svåra uppgifter. Olika s. k. sparåtgärder riktade sig mot den kommunala sektorn. En rad åtgärder vidtogs som försämrade förutsättningarna att bedriva en kommunal verksamhet som motsvarade de verkliga behoven. De kollektiva omsorgerna i kommuner och landsting tjänar i hög grad de svagaste i samhället. Därför drabbas också de svagaste hårdast av den förda politiken.

Det har heller inte enbart varit fråga om ekonomisk felsyn som motiverat angreppen på kommuner och landsting. Högern har medvetet drivit krav som syftar till att minska de kollektiva omsorgerna och främja privatisering. Den krassa högerpolitiken har kommit till klart uttryck.

Till de mer uppseendeväckande attackerna mot kommunerna hörde åtgärden att beröva kommuner och landsting skatteunderlag, från såväl juridiska som fysiska personer.

Denna åtgärd blev också med all rätt hårt kritiserad av det nuvarande regeringspartiet socialdemokraterna. Därför ställdes förväntningar på att den nya regeringen skulle upphäva de borgerligas beslut. Endast den del som gällde indragning av skatteunderlag från fysiska personer vill regeringen återlämna till kommunerna, medan beslutet om indragning av skatteunderlag från juridiska personer skall fortsätta att gälla.

Det är inte svårt att hitta hårda omdömen från socialdemokraterna mot den borgerliga regeringens och riksdagsmajoritetens attack, men nu fortsätter man på samma väg.

Beskattningen av juridiska personer skall ses över, anser regeringen, och i avvaktan på detta vill man dra in pengarna till staten. Visst finns behov av att se över denna form av beskattning. Den har verkat olika för kommunerna, beroende på var företaget haft sitt huvudkontor. Men det kan inte vara nödvändigt att beröva den kommunala sektorn resurser under den tid översynen pågår. Det enda rimliga är att återföra beskattningsrätten till kommunerna i avvaktan på utredningarna. Vi har från vpk i motioner också anvisat en möjlighet att redan nu skapa större rättvisa kommunerna emellan genom att fördela pengarna med 60 % enligt tidigare gällande system och 40 % för stöd åt svagare kommuner.

Regeringen accepterar i alltför hög grad de borgerligas syn på kommunerna. Detta får allvarliga konsekvenser i flera avseenden.

För det första minskar resurserna för den kollektiva verksamhet som arbetarrörelsen hårt slagits för och som främst gynnar de svagaste grupperna i samhället.

För det andra motverkar denna politik den i andra sammanhang uttalade målsättningen att bekämpa arbetslösheten. Så länge kommuner och lands-
ting kunde utveckla verksamheten skapades nya jobb, och det var i hög grad kvinnorna och ungdomen som kunde beredas arbete. Nu är situationen den motsatta. Beräkningar görs i kommunerna över hur stora personalminskningar som måste till. Det leder både till försämrad social och annan service och till ökad arbetslöshet.

Det finns också skäl att betona den kommunala sektorns roll i samhälls-
ekonomin. Den är en motor. Omfattningen av de kommunala beställningarna påverkar byggnadsverksamhet och industrisysselsättning i hög grad. Den politik som förts mot kommunerna, och som tyvärr i alltför hög grad tycks bli den socialdemokratiska regeringens linje, förvärrar den kapitalistiska krisen och dess verkningar.

Moderaterna vill kraftigt dämpa den kommunala konsumtionen och talar om behovet av nolltillväxt i den kommunala sektorn. De vill begränsa statsbidragen till kommunerna ytterligare, göra indragningen av skatteunderlaget från juridiska personer permanent och total och införa kommunalt skattetak. Folkpartiet vill också begränsa den kommunala volymökningen och pläderar för ökad avgiftsfinansiering och privatisering.

Rolf Rämgård klagade här över att höjda arbetsgivaravgifter drabbar kommunerna. Jag vill bara rikta Rolf Rämgårds uppmärksamhet på att vpk framlagt ett förslag om undantag för kommunerna. Det är bara att rösta för detta förslag.

I vpk-reservationerna till utskottsbetänkandet tecknas en annan politik, en politik som värnar om grundläggande trygghetsbehov och har en offensiv inriktning. Vi påvisar att den kommunala sektorn har stora förutsättningar att spela en central roll i kampen mot arbetslösheten. Om kommunerna inte får erforderliga resurser kan de bli nästa stora krisbransch. Vi kräver att indragningen av beskattningsrätten på juridiska personer upphör och att de medel som inflyter tillfaller kommunerna, och vi avvisar regeringens propåer om kommande neddragningar och om en s. k. mer aktiv avgiftspolitik.

Torsdagen den
2 juni 1983

*Kommunalekonomiska
frågor,
m. m.*

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till samtliga vpk-reservationer som fogats till finansutskottets betänkande nr 45.

Låt mig slutligen säga att jag tror att det skulle vara klokt av socialdemokraterna att friska upp minnet med att läsa de ofta riktiga omdömen som de i oppositionsställning riktade mot borgerliga regeringars politik mot kommuner och landsting. Mot en finansministers iver att söka beröva kommunerna resurser i den falska tron att man därmed löser statens ekonomiska problem bör ställas några ord ur det socialdemokratiska krisprogrammet Framtid för Sverige:

”Det är viktigt för arbetarrörelsen att hela tiden visa fram motiven bakom den nygamla kritiken av den offentliga sektorn. Det är viktigt att slå vakt om de värderingar, som uttryckts i praktisk politik genom utbyggnad av den offentliga sektorn: den sociala tryggheten, stödet till de svaga grupperna, människornas solidariska ansvar för varandra och samhället.”

För att slå vakt om den sociala tryggheten och stödet till de svaga grupperna krävs att kommuner och landsting får ökade resurser i stället för att berövas inkomster. Detta är därtill viktigt för att bekämpa arbetslösheten.

Anf. 98 TALMANNEN:

Med hänsyn till omfattningen av de voteringar som kan komma i fråga och då vi måste vara färdiga före kl. 24.00 hemställer jag att kammaren nu avbryter behandlingen av detta ärende för att återuppta den i morgon kl. 09.00.

Denna hemställan bifölles.

8 § Anf. 99 TALMANNEN:

Morgondagens sammanträde inleds med fortsatt behandling av finansutskottets betänkande om kommunalekonomiska frågor. Då kvarstår endast en talare, varför voteringarna beräknas komma att äga rum strax efter kl. 09.00.

Därefter upptas näringsutskottets betänkande 45 om konsumentpolitiska frågor. Sedan beslut fattats i detta ärende ajourneras sammanträdet ungefär 15 minuter för att bereda finansutskottet tillfälle att besluta om statsbudgeten.

Övriga ärenden som upptas på föredragningslistan för morgondagens sammanträde kl. 09.00 torde inte kräva så lång tid som tidigare förutsatts. Det blir därför möjligt att väsentligt tidigarelägga det sammanträde som utsatts till kl. 19.30.

9 § Kammaren åtskildes kl. 23.07.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON